

## ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

### ΠΡΟΣΦΥΓΗ

Ιωάννας Κουφάκη, κατοίκου Χαϊδαρίου Αττικής, (οδός Αθ. Διάκου, αρ.55),  
Ελλάδα (Greece)

### ΚΑΤΑ

Του κράτους μέλους του Συμβουλίου της Ευρώπης με τον τίτλο  
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (GREECE).

#### 1.- ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ:

Είμαι Ελληνίδα υπήκοος και κάτοικος Ελλάδας, κατοικώ δε στη διεύθυνση που αναφέρω ανωτέρω.

Είμαι δικηγόρος Αθηνών, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και μέλος του ειδικού επιστημονικού προσωπικού της Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη (Ν. 2477/97, 3094/03), από τις 2.03.2001. Πιο συγκεκριμένα, προσλήφθηκα με την υπ' αριθμ. 350/2-3-2001 απόφαση του Υπουργού ΕΣ.Δ.Δ.Α, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου πενταετούς διάρκειας και περαιτέρω με σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε οργανική θέση, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 3299/21.03.2003 απόφαση του Συνηγόρου του Πολίτη, κατείχα δε το 8<sup>ο</sup> κλιμάκιο και αμειβόμουν σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του Ν. 2477/97 και του Ν. 3205/2003 για τις «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου», όπως αυτός ισχύει και εφαρμόζεται και στο Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ. Με την Δ16γγ/179/3/185/γ/10-4-2012 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων και Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης αποσπάστηκα στην Κεντρική Υπηρεσία του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας -που είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου – για δύο έτη και ανέλαβα υπηρεσία στις 24.5.2012.

Στις 15.03.2010, δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ (Α 40/15.03.2010) ο Ν.3833/2010 «Προστασία της Εθνικής οικονομίας-Επείγοντα μέτρα για την

αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης». Με το νόμο αυτό, μεταξύ άλλων, μειώθηκαν οι αποδοχές και τα επιδόματα των υπηρετούντων, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στο στενό ή ευρύτερο δημόσιο τομέα, κατά παρέκκλιση οποιασδήποτε γενικής ή ειδικής διάταξης ή ρήτρας ή όρου συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης ή συμφωνίας (άρθρο 1), ορίστηκε νέο όριο στις συνολικές αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές όλων των εργαζομένων στον στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα (άρθρο 2), μεταξύ 12% και 30% και καθορίστηκε η εισοδηματική πολιτική της Κυβέρνησης για το έτος 2010. Οι εν λόγω μειώσεις των αποδοχών τέθηκαν σε ισχύ αναδρομικά από 1.1.2010 (άρθρο 1) και 1.3.2010 (άρθρο 2), αντίστοιχα.

Εις εκτέλεση των ανωτέρω διατάξεων εξεδόθη υπ' αριθμόν 2/14924/0022/1-4-2010 απόφαση του κυρίου Υφυπουργού Οικονομικών, η οποία φέρει ως θέμα: «Παροχή οδηγιών για την υλοποίηση εισοδηματικής πολιτικής έτους 2010», με την οποία κοινοποιήθηκαν στις Υπηρεσίες οι διατάξεις του νόμου 3833/2010 και δόθηκαν επιμέρους οδηγίες για την εκτέλεση αυτών.

Περαιτέρω, στις 3.5.2010 υπεγράφη αφ' ενός από τον Υπουργό Οικονομικών και το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ως εκπροσώπους της Ελληνικής Δημοκρατίας, και αφ' ετέρου από τον Επίτροπο Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων, ως εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενεργούσης για λογαριασμό των κρατών – μελών της Ευρωζώνης, κείμενο στην αγγλική γλώσσα με τον τίτλο «Memorandum of Understanding» («Μνημόνιο Συνεννόησης»). Στο κείμενο αυτό περιελήφθησαν τα μέτρα τριετούς προγράμματος, που είχε καταρτισθεί από τις ελληνικές αρχές μετά από συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Το «Μνημόνιο Συνεννόησης» απαρτίζεται από τρία επί μέρους Μνημόνια : α) το «Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής» («Memorandum of Economic και Financial Policies»), β) το «Μνημόνιο στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής» («Memorandum of Understanding on Specific Economic Policy Conditionality») και γ) το «Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης» («Technical Memorandum of Understanding»).

Στις 6.5.2010, δημοσιεύτηκε ο Ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΦΕΚ Α 65), στον οποίο προσαρτήθηκαν τα δύο από τα αναφερόμενα τρία επί μέρους Μνημόνια. Ο νόμος

αυτός ουσιαστικά επικύρωσε το Μνημόνιο Συνεννόησης καθ' ό μέρος αφορά τις σχέσεις της Ελλάδας-κρατών μελών της Ευρωζώνης. Δυνάμει των διατάξεων του τρίτου άρθρου του ν.3845/2010 μειώθηκαν αφενός μεν περαιτέρω οι αποδοχές των υπερετούντων, με οιαδήποτε σχέση εργασίας στον στενό ή ευρύτερο δημόσιο τομέα, κατά ποσοστό 8% (άρθρο 3), αυξήθηκαν δε οι συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξία και ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρο 4). Εις εκτέλεση των ανωτέρω διατάξεων εξεδόθη υπ' αριθμόν 2/35981/0022/28-5-2010 απόφαση του κυρίου Υφυπουργού Οικονομικών, η οποία φέρει ως θέμα: «*Παροχή οδηγιών για την υλοποίηση μισθολογικών ρυθμίσεων*», με την οποία κοινοποιήθηκαν στις Υπηρεσίες οι διατάξεις του νόμου 3845/2010 και δόθηκαν επιμέρους οδηγίες για την εκτέλεση αυτών.

Δυνάμει δε εξουσιοδοτήσεως παρεχόμενη από το άρθρο 1 παρ. 4 του ανωτέρω νόμου προς τον Υπουργό Οικονομικών, ο τελευταίος στις 8.05.2010 υπέγραψε «*Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης μεταξύ αφενός της Ελληνικής Δημοκρατίας ως δανειολήπτη και αφετέρου της κρατών μελών της Ευρωζώνης και του KfW ως δανειστών καθώς και του από 10 Μαΐου διακανονισμού χρηματοδότησης, αμέσου ετοιμότητας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Συμμετοχή της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης*», η οποία ουδέποτε κυρώθηκε με τυπικό νόμο, ως απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ.2 του Συντάγματος.

Σε εκτέλεση των διατάξεων των Ν. 3833/2010 ΦΕΚ 40<sup>Α</sup>/15.03.2010 και Ν. 3845/2010 ΦΕΚ 65<sup>Α</sup>/6.05.2010) εξεδόθη –η από Ιούλιου του 2010 ανάλυση αποδοχών μου διοικητική πράξη από την Ανεξάρτητη αρχή του Συνηγόρου του Πολίτη, δια της οποίας προκύπτει ότι περικόπησαν οι καταβαλλόμενες αποδοχές μου κατά 20%, αναδρομικά από 1.01.2010, περικόπηκε το Δώρο Πάσχα που έπρεπε να λάβω κατά 30% αρχικά, ενώ καταργήθηκε πλήρως στη συνέχεια, καταργήθηκε δε πλήρως και το επίδομα αδείας 2010, και το Δώρο Χριστουγέννων.

Ειδικότερα, από 1.06.2010, ελάμβανα ως καθαρές αποδοχές το ποσό των 2.435,83 ευρώ, και πιο συγκεκριμένα το ποσό των 3.161,93 ευρώ ως ακαθάριστες αποδοχές πλην του ποσού των κρατήσεων (Ι.Κ.Α, Δάνειο Τ.Π.&Δ, Φ.Μ.Υ) που ανερχόταν στο ποσό των 726,10 ευρώ. Οι ακαθάριστες δε αποδοχές μου απαρτίζονταν από το βασικό μισθό μου, ο οποίος ανερχόταν στο ποσό των 2.311,00 ευρώ, απ' το οικογενειακό μου επίδομα, το οποίο ανερχόταν στο ποσό των 53,00 ευρώ, απ' το

επίδομα σπουδών μου που ανερχόταν στο ποσό των 45,00 ευρώ και την ειδική πρόσθετη αμοιβή που ανερχόταν στο ποσό των 752,93 ευρώ. Σύμφωνα από τις ανωτέρω αποδοχές, η Ειδική πρόσθετη αμοιβή, η οποία από την 1.01.2008 ήταν διαμορφωμένη στα 930,00 ευρώ (κ.υ.α του υπουργού ΕΣ.Δ.Δ.Α και του υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών με αρ. 2/43741/0022/21.08.2007, ΦΕΚ 1673B/23.08.2007) περικόπηκε από 1.01.2010 κατά 12% ή 111, 60 ευρώ και από 1.06.2010 κατά 8% επιπλέον ή 65,47 ευρώ και διαμορφώθηκε στα 752,93 ευρώ. Περαιτέρω δε έλαβα το δώρο Πάσχα μειωμένο κατά 30%, ήτοι έλαβα 808, 85 ευρώ αντί για το ποσό των 1155,5 (=2311/2) ευρώ, το οποίο περαιτέρω περικόπηκε πλήρως, καθώς επίσης μου περικόπηκαν και το Επίδομα Αδείας (1155,5 ευρώ) και το Δώρο Χριστουγέννων (2.311 ευρώ).

Κατά της ανωτέρω ανάλυσης αποδοχών μου **άσκησα την από 26.07.2010 αίτηση ακύρωσής μου ενώπιον του ΣτΕ**, αιτούμενη την ακύρωση αυτής, δεδομένου ότι εκδόθηκε εις εκτέλεση διατάξεων των Νόμων 3833/2010 και 3845/2010, οι οποίοι έρχονται σε ευθεία αντίθεση με το Σύνταγμα (άρθρα 28 παρ.2, 3 και 36 παρ.2) και τους διεθνούς κανόνες δικαίου, επικαλούμενη μεταξύ άλλων και παραβίαση του άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Για τους ανωτέρω λόγους ενώπιον του ΣτΕ προσέφυγαν και: 1) Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) με την επωνυμία «Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών», 2) η Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημόσιων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ), 3) η Πανελλήνια Ομοσπονδία Πολιτικών Συνταξιούχων (ΠΟΠΣ), 4) το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.), 5) η Ομοσπονδία Εργατικών Στελεχών Ελλάδος, 6) το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Επαρχίας Λιβαδειάς, 7) ο Σύνδεσμος Αποφοίτων Αξιωματικών Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων Τάξης 1978, 8) η Λέσχη Αεροπορίας Στρατού, 9) ο Ενιαίος Φορέας Διδασκόντων Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Κρήτης, 10) Η Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων Αθηνών (ΕΣΗΕΑ), 11) το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), με την επωνυμία «Ένωση Αποστράτων Αξιωματικών Στρατού», 12) το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), με την επωνυμία «Ένωση Αποστράτων Αξιωματικών Αεροπορίας», 13) ο Σύνδεσμος Συνταξιούχων Διπλωματικών Υπαλλήλων, 14) ο Σύνδεσμος Αποστράτων Αξιωματικών Αεροπορίας Στρατού, 15) ο Σύνδεσμος Αξιωματικών Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων τάξεως 1973 και 14 φυσικά πρόσωπα τα οποία επίσης υπέστησαν περικοπές και μειώσεις στις αποδοχές τους.

Στις 20.02.2012, δημοσιεύτηκε η υπ' αριθμ. 668/2012 απόφαση της Ολομελείας του ΣτΕ, με την οποία απερρίφθη στο σύνολο της η αίτηση ακύρωσής μου, με την οποία κρίθηκε μεταξύ άλλων ότι η περικοπή των αποδοχών και των επιδομάτων εργαζομένων στο δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και των συνταξιοδοτικών παροχών αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, άμεσης ανάγκης κάλυψης οικονομικών αναγκών της χώρας, δηλαδή εξυπηρετεί σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και σκοπούς κοινού ενδιαφέροντος των κρατών μελών της Ευρωζώνης ενόψει της καθιερούμενης από την Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρέωσης δημοσιονομικής πειθαρχίας και διασφάλισης της σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Με τα επίμαχα μέτρα που συνεπάγονται μείωση των συνολικών καταβαλλόμενων σε μισθωτούς και συνταξιούχους αποδοχών όχι όμως και στέρηση αυτών, εξασφαλίζεται ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις του, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, συντρέχοντος εν προκειμένω γενικού συμφέροντος και την ανάγκη προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων και των συνταξιούχων ενόψει και του συγκεκριμένου ύψους των περικοπών με αποτέλεσμα<sup>1</sup> να μη παραβιάζεται το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ούτε η αρχή της αναλογικότητας του άρθρου 25 παρ. 1 εδ δ του Συντάγματος, αλλά ούτε και η αρχή σεβασμού της αξίας του ανθρώπου του άρθρου 2 παρ.1 του Συντάγματος.

Η ανωτέρω απόφαση της Ολομελείας καθαρογράφηκε στις 2.03.2012, όποτε και κατέστη δυνατή η επίσημη χορήγηση αντιγράφου.

Περαιτέρω στις 28.2.2012 δημοσιεύτηκε, κατά εξουσιοδότηση του άρθρου 22, παρ. 3 του Ν. 4024/2011 η με αριθ. 2 /17127/0022 ΚΥΑ Καθορισμός αποδοχών του ειδικού επιστημονικού προσωπικού και των δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής των Ανεξάρτητων Διοικητικών ή Ρυθμιστικών Αρχών, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, με την οποία προβλέφθηκαν νέες μειώσεις και περικοπές των μισθών των εργαζομένων

---

<sup>1</sup> Με το ν. 4024/2011 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο – βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012–2015» (Α' 226) και την ΚΥΑ 2 /17127/0022/28.2.2012 (Β'498) σημειώθηκαν πρόσθετες περικοπές στις αποδοχές μου ύψους περίπου επτακοσίων (700) ευρώ.

στον Δημόσιο Τομέα. Σε εκτέλεση δε του ανωτέρω υπέστη και εγώ περαιτέρω μείωση των αποδοχών μου, οι οποίες πλέον ανέρχονται στο ποσό των 1,880 ευρώ.

## 2.- ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΜΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΜΒΑΣΗ

### Παραβίαση του δικαιώματος σεβασμού της περιουσίας (άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ)

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του 1ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ): *«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.»*

*Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύ Νόμους ούς ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»*

Πιο συγκεκριμένα, κατά το Ε.Δ.Δ.Α. το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., που εγγυάται ουσιαστικά το δικαίωμα στην περιουσία, περιέχει τρεις διακριτούς κανόνες:

Ο πρώτος, που διατυπώνεται στο πρώτο εδάφιο της πρώτης παραγράφου και έχει γενικό χαρακτήρα, διακηρύσσει την αρχή του σεβασμού της περιουσίας. *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcao και λοιποί κατά Πορτογαλίας*, αριθ. 29813/96 και 30229/96, §§ 43 και 48, CEDH 2000-I).

Ο δεύτερος, που διατυπώνεται στο δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου, αφορά τη στέρηση της περιουσίας, την οποία θέτει υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Ο τρίτος, που περιέχεται στη δεύτερη παράγραφο και ο οποίος αναγνωρίζει στα Συμβαλλόμενα Κράτη την εξουσία - μεταξύ άλλων - να ρυθμίζουν τη χρήση της περιουσίας σύμφωνα προς το γενικό συμφέρον.

Ο δεύτερος και ο τρίτος κανόνας, που αναφέρονται σε ειδικά παραδείγματα επεμβάσεων στο δικαίωμα στην περιουσία, πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως της αρχής, που θέτει ο πρώτος κανόνας (βλ. James κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου, απόφ. 21.2.1986, Σειρά Α' αρ. 98, σελ. 29-30, παρ.

37, Anheuser-Busch Inc. κατά Πορτογαλίας [GC], αριθ. 73049/01, § 62, CEDH 2007-).

Από τα ανωτέρω λοιπόν προκύπτει ότι ουδείς δύναται να στερηθεί την περιουσία του παρά μόνον για λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους όρους που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία και οι γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου. Θα πρέπει δηλαδή να τηρείται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού δημοσίου συμφέροντος και των επιταγών της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Η φροντίδα για την εξασφάλιση μιας τέτοιας ισορροπίας αντανακλάται στην διατύπωση ολόκληρου του άρθρου 1 του 1ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει μία εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού σε οποιοδήποτε μέτρο που στερεί ένα άτομο από την περιουσία του (*Pressos Compania Naviera S.A. και λοιποί κατά Βελγίου*, απόφαση της 20 Νοεμβρίου 1995, série A no. 332, σελ. 23, § 38).

## 2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Στην έννοια της περιουσίας, η οποία έχει αυτόνομο περιεχόμενο, ανεξάρτητο από την τυπική κατάταξη των επιμέρους περιουσιακών δικαιωμάτων στο εσωτερικό δίκαιο, περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα αλλά και όλα τα δικαιώματα περιουσιακής φύσεως και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται κατ' αυτόν τον τρόπο και τα ενοχικής φύσεως περιουσιακά δικαιώματα και ειδικότερα απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις του δημοσίου ή του ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον έως την προσφυγή στο δικαστήριο, δίκαιο ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά. Εφόσον δηλαδή υφίσταται σχετικώς μια επαρκής νομική βάση στο εσωτερικό δίκαιο του συμβαλλόμενου κράτους. (*Pine Valley Developments Ltd. and others κατά Ιρλανδίας*, 29.11.1991 ΑΠ 40/1998, Ολ. ΑΠ9/2008).

Ενόψει των ανωτέρω, με την έννοια του άρθρου 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, αποτελεί περιουσία και η αξίωση για καταβολή των προβλεπόμενων από τη νομοθεσία το συμβαλλόμενου κράτους αποδοχών, εφ' όσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες για την καταβολή τους προϋποθέσεις. (*Kechko κατά Ουκρανίας*, της 8.02.2006, παρ. 23-26, *Vilho Eskelinen and Others*, 19.04.2007, παρ.

94). Συνεπώς, στην έννοια του προστατευόμενου κατά τα ανωτέρω περιουσιακού δικαιώματος υπάγονται τόσο οι αμοιβές όσο και οι συντάξεις και οι εν γένει κοινωνικοασφαλιστικές παροχές, όπως έχει παγίως γίνει δεκτό μέσω της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Συμπεριλαμβάνονται δε και κάθε μορφής αποδοχές των εργαζομένων, ακόμη και των περιοδικών, των καταβαλλομένων με δόσεις η εφάπαξ, ασφαλιστικών εισφορών, δικαιωμάτων αποζημίωσης κλπ., υπό την προϋπόθεση ότι έχουν προσδιοριστεί κατά είδος και ποσό με νόμο η με κανονιστική διοικητική πράξη βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης ή σε συλλογική σύμβαση εργασίας ή σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ή αποτελούν νόμιμη προσδοκία που θεμελιώνεται στο υφιστάμενο δίκαιο. Έτσι λογίζονται κεκτημένα ακόμα και εάν δεν έχουν προσδιοριστεί η εισπραχθεί. (βλ. Απόφαση ΕΔΔΑ Sproong & Lonroth του 1981, Azizas κατά Κύπρου του 2002, Kondrash κατά Ρωσίας 2007, Ρεβελιώτη κατά Ελλάδος 2008, Αποστολάκη κατά Ελλάδος 2009 κ.α.). Προσθέτως και μη ανταποδοτικές παροχές προνομιακού χαρακτήρα θεωρήθηκε, ότι προστατεύονται ως περιουσιακές (αποφάσεις Gaygusuz κατά Αυστρίας της 16.9.1996, Koua Poitpez κατά Γαλλίας της 30.9.2003, Wessels- Bergevoet κατά Ολλανδίας, της 4.6.2002). Παρά το γεγονός ότι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ. 1 δεν κατοχυρώνει το δικαίωμα να λαμβάνει ο πολίτης κοινωνικές παροχές, εάν σε ένα συμβαλλόμενο κράτος έχουν τεθεί σε ισχύ νομοθετικές διατάξεις που προβλέπουν δικαίωμα καταβολής επιδόματος κοινωνικής πρόνοιας, είτε υπό όρους ή όχι από προηγούμενη καταβολή εισφορών η νομοθεσία πρέπει να θεωρηθεί ως δημιουργία ενός περιουσιακού δικαιώματος που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ για τα δικαιούμενα πρόσωπα (Stec αρ. 65731/01 και 65900/01, § § 53-55, ΕΔΔΑ).

Από τα ανωτέρω λοιπόν καθίσταται σαφές ότι το δικαίωμα των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα μεταξύ των οποίων και εγώ, στη λήψη του μισθού τους αποτελεί στοιχείο της περιουσίας τους και πρέπει να απολαμβάνει αυτοτελούς προστασία από το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ. Κάθε άμεση ή έμμεση απόσβεση, κατάργηση, προσβολή του, προσβάλλει το δικαίωμα περιουσίας που εγγυάται η Σύμβαση και είναι για το λόγο αυτό ανίσχυρη.



## 2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΣΤΕΡΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Η στέρηση της ιδιοκτησίας είναι έννοια που περιέχεται στο άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης. Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στη στέρηση της ιδιοκτησίας εμπεριέχεται και η στέρηση της περιουσίας.

Η στέρηση είναι η μερική ή ολική απώλεια κατά μόνιμο και διαρκή τρόπο περιουσιακού στοιχείου (ή περιουσίας υπό την έννοια του ανωτέρω άρθρου).

Δεν αποτελεί στέρηση ο για προσωρινό χρονικό διάστημα περιορισμός της περιουσίας ή της ιδιοκτησίας. Η διάρκεια της προσβολής της περιουσίας, ως εκ τούτου, αποτελεί συστατικό στοιχείο του όρου αυτού. Για να υπάρξει απλά περιορισμός απαιτείται συγκεκριμένος προσδιορισμός των προϋποθέσεων του περιορισμού, όπως το ύψος και κυρίως η διάρκεια αυτού επί των επίμαχων ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων. Σε κάθε περίπτωση ο νόμιμος περιορισμός περιουσιακό δικαίωματος αφορά στην άσκηση του δικαιώματος και μόνο. Αποτελεί δηλ. περιορισμό της χρήσης, της διάθεσης ή της απόλαυσης του δικαιώματος και όχι μερική ή ολική αφαίρεσή του.

Εν προκειμένω οι μειώσεις των αποδοχών μου που προβλέπονται από τους νόμους 3833/2010 και 3845/2010, έχουν διαρκές και μόνιμο χαρακτήρα, προβαίνουν δε σε πλήρη αφαίρεση (δώρο Χριστουγέννων, δώρο Πάσχα και Επίδομα Αδείας (καθώς οι αποδοχές μου (μικτές) κατά τον χρόνο εκείνο υπερέβαιναν κατά μήνα τις 3,000 ευρώ) ή δραστική περικοπή των αποδοχών μου (κατά 20% της ειδικής πρόσθετης αμοιβής μου), και ως εκ τούτου, οι ρυθμίσεις αυτές αποτελούν στέρηση της περιουσίας μου σε καμία περίπτωση περιορισμό αυτής.

## 2.3 ΕΝΝΟΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ κατ' εξαίρεση μπορεί να στερηθεί κάποιος την περιουσία του για λόγους δημοσίας ωφελείας και υπο τους προβλεπόμενους όρους των εθνικών νόμων και των γενικών αρχών του Διεθνούς Δικαίου.

Η έννοια της δημοσίας ωφέλειας είναι σημαντική για τη δικαιολόγηση της στέρησης περιουσίας, χωρίς όμως να είναι αρκετή από μόνη της.

Ως δημόσια ωφέλεια δεν εννοείται η προφανής ταμειακή ωφέλεια του

κράτους<sup>2</sup> και η εξ αυτής άρση του κρατικού ελλείμματος και η επίτευξη οικονομικής και δημοσιονομικής σταθερότητας, δεδομένου ότι από κάθε περικοπή ή περιστολή δαπανών γεννάται όφελος για το Δημόσιο είτε υπό την έννοια της αποφυγής πληρωμής υποχρεώσεων του είτε υπό την έννοια της μείωσης των δαπανών του.

Το επίπεδο της ωφέλειας του δημοσίου υπό την έννοια του άρθρου 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ που θα αποτελεί δικαιολογητικά βάση στέρησης της περιουσίας του δικαιούχου, θα πρέπει να είναι εξαιρετικά υψηλό, αποδεδειγμένο, τεκμηριωμένο και συγκεκριμενοποιημένο. Το άρθρο δε 17 παράγραφος 2 του ελληνικού Συντάγματος απαιτεί να είναι αποδεδειγμένη η δημόσια ωφέλεια με τον προσηκόντα τρόπο, όπως ορίζεται από το νόμο.

Υπό το πρίσμα αυτό η επίκληση της δημόσιας ωφέλειας προαπαιτεί πλήρη τεκμηρίωση - απόδειξη με σύνταξη ειδικής και συνολικής οικονομοτεχνικής μελέτης που να εξετάζονται όλα τα ηπιότερα από άποψη συνεπειών μέτρα και η αναπόφευκτη προσφυγή στη στέρηση της περιουσίας να αποτελεί την έσχατη λύση για την επίλυση του ανακύψαντος προβλήματος. Πλέον αυτού η στέρηση της περιουσίας λόγω δημόσιας ωφέλειας θα πρέπει να πιθανολογείται βάσιμα ότι αποτελεί το μέσον για την ανάκαμψη της χώρας και ότι δεν δημιουργείται στον προσβαλλόμενο πρόβλημα αξιοπρεπούς διαβίωσης. Θα πρέπει δε να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

Τέλος, η δημόσια ωφέλεια συνιστά ωφέλεια για όλους και για τους διοικουμένους. Για το λόγο αυτό αυτή συναντάται στις περιπτώσεις όπου η αναγκαία θυσία των δικαιωμάτων των λίγων γίνεται για χάριν των πολλών και των περισσοτέρων. Το αντίθετο διαστρεβλώνει την ίδια την έννοια της δημόσιας ωφέλειας, αφού δεν ωφελούνται οι πολλοί αλλά οι λίγοι σε βάρος των πολλών.

Με τις ρυθμίσεις των ν. 3845/2010, 3833/10, 4046/12 επέρχεται, βίαιη ανατροπή του εργασιακού βίου των εργαζομένων του δημοσίου τομέα, λόγω της μείωσης κατά των διαμορφωμένων αποδοχών τους.

Οι ρυθμίσεις δεν συναρτούν τη μείωση, κατάργηση και το πάγωμα των μισθών και επιδομάτων με τον προσδιορισμό ενός ελαχίστου ποσού αποδοχών, διασφαλίζοντας το ελάχιστο

<sup>2</sup> Βλ: ΕΔΔΑ, 22-5-2008, Μειδάνης κατά Ελλάδος, , VARNIMA Corporation International S.A. κατά Ελλάδος, ΕΔΔΑ, 6-11-2009, Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδος, no 36963/2006, § 35, Δ 2009, 28-5-2009, VARNIMA Corporation International S.A. κατά Ελλάδος, no 48906/2006, § 34, 18-2-1999, Λάρκος κατά Κύπρου, no 29515/1995, § 31× 21-6-2007, SCM Scanner de l' Ouest Lyonnais et autres κατά Γαλλίας, no 12106/2003, § 31× 11-4-2006, Cabourdin κατά Γαλλίας, no 60796/2000, § 37.

επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, παραβιάζουν και τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Ελληνικού Συντάγματος και τις αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και του κοινωνικού κράτους δικαίου, καθώς επίσης και την απαγόρευση παραβίασης ενός ελάχιστου ορίου προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων Σύμφωνα με τα επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, στο πλαίσιο δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, έτους 2010 με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2009, το 20,1% του πληθυσμού βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας. Το χρηματικό όριο της φτώχειας ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 7.178 ευρώ ανά άτομο και σε 15.073 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα ανήλικα παιδιά (με βάση μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα το ποσό των 13.973,94 ευρώ και μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το ποσό των 24.224,38 ευρώ). Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 868.597 και τα μέλη τους σε 2.204.800. Με βάση τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το προηγούμενο έτος (2008), το κατάφωλο κινδύνου φτώχειας ανερχόταν στο ποσό των 6.897 ευρώ ετησίως ανά άτομο και 14.484 ευρώ ετησίως για ζευγάρι με δύο ανήλικα παιδιά (με βάση μέσο ετήσιο ατομικό ισοδύναμο εισόδημα το ποσό των 13.504,88 ευρώ και μέσο ετήσιο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών το ποσό των 23.394,73 ευρώ). Είναι βέβαιο ότι σήμερα μετά τις μειώσεις που επιβλήθηκαν στους μισθούς και την τερατώδη υπερφορολόγησή τους με αύξηση των άμεσων, έμμεσων και έκτακτων φόρων, καθώς και με τις αυξήσεις τιμών αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως είναι π.χ. η ηλεκτρική ενέργεια, η φτώχεια είναι μια απτή πραγματικότητα για ένα μεγάλο ποσοστό συμπολιτών μας, όχι μόνο ανέργων αλλά και πάρα πολλών εργαζομένων. Με την εφαρμογή των ανωτέρω νόμων σηματοδοτείται η δραματική υποβάθμιση της οικονομικής κατάστασης σε επίπεδο χαμηλότερο από το ελάχιστο όριο διαβίωσης και το όριο φτώχειας, όπως αυτό οριοθετήθηκε με βάση τα επίσημα και δημοσιευμένα (για το έτος 2010) στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Είναι σαφές ότι οι ρυθμίσεις για μείωση των κατώτατων διαμορφωμένων ορίων μισθών και ημερομισθίων της Εθνικής Συλλογικής Συμβάσεως Εργασίας 2010-2012 παραβιάζουν το όριο της φτώχειας και προσβάλλουν τη συνταγματική αρχή του άρθρου 2 παρ. 1 Σ. για τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπρεπή διαβίωση των εργαζομένων. Άλλωστε όπως φαίνεται τα μέτρα που λήφθηκαν δεν αποτελούν έκτακτα μέτρα, με προσωρινό χαρακτήρα αλλά είναι προορισμένα να ισχύσουν στο διηνεκές.

Κύρια χαρακτηριστικά της έκτακτης κατάστασης είναι η σύντομη χρονική της διάρκεια και ο εξαιρετικός χαρακτήρας της, πράγμα που δεν συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση, όπως προεξετέθη.

Το δημόσιο, όμως, συμφέρον, όσο επιτακτικό και έντονο κι αν είναι, λειτουργεί πάντα, *secundum constitutionem*, αναπτύσσει δηλαδή έννομες συνέπειες με βάση τις προβλέψεις του Συντάγματος και στο μέτρο, που το ίδιο το Σύνταγμα του αναγνωρίζει τέτοιον ρόλο. Το δέον της δημοσιονομικής σταθερότητας δεν μπορεί να νομιμοποιήσει ερμηνευτικές επιλογές, οι οποίες για το ίδιο το (επιτακτικό) δημόσιο συμφέρον θα ήταν απαγορευμένες. Η ταύτιση της σχετικής δημοσιονομικής ανάγκης με το έντονο δημόσιο συμφέρον γίνεται με τη απόφαση 668/2012 της ΟΛΣΤΕ.

Άλλωστε οι ρυθμίσεις δεν εισήχθησαν στην εθνική έννομη τάξη ως διεθνείς κανόνες δικαίου, όπως δέχεται η σχετική δικαστική απόφαση, οι σχετικές ρυθμίσεις είναι αντισυνταγματικές λόγω της ουσιαστικής αντίθεσης του περιεχομένου τους με θεμελιώδεις συνταγματικές αρχές (ισότητα στα δημόσια βάρη, αρχή της αναλογικότητας) και τα συνταγματικά κατοχυρωμένα κοινωνικά δικαιώματα αλλά κυρίως στην θεμελιώδη διάταξη Η επίκληση της δεινής οικονομικής συγκυρίας = επίκληση λόγου έντονου δημοσίου συμφέροντος δεν μπορεί να καταστήσει το σύνολο της Ελληνικής έννομης τάξης υπό επιφύλαξη.

Η επίκληση, έτσι, της δυσμενούς δημοσιονομικής συγκυρίας λειτουργεί, όπως ακριβώς και η επίκληση του δημοσίου συμφέροντος, ως κίνδυνος συνολικής υπονόμησης του νομικού συστήματος, και ειδικότερα, ως υπονόμηση του τυπικού χαρακτήρα και της νομικής υπεροχής του Συντάγματος και της ΕΣΔΑ ως προς την προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων.

Το ελληνικό Σύνταγμα δεν περιλαμβάνει ειδική διάταξη για την τύχη των συνταγματικών διατάξεων στην περίπτωση δημοσιονομικού ελλείμματος, σε αντίθεση με άλλα ευρωπαϊκά Συντάγματα, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι είναι επιτρεπτή η κατάλυση των συνταγματικών δικαιωμάτων και των όρων της ΕΣΔΑ και ιδίως του άρθρου 1 του 1ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Η αντίθεση των σχετικών ρυθμίσεων με το Ελληνικό Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ δεν υπονομεύουν ορισμένες μόνον πλευρές της προστασίας των εργασιακών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά θέτουν πλέον σε αμφισβήτηση συνολικά τον χαρακτήρα της ελληνικής πολιτείας ως κοινωνικού κράτους.

## **2.4 Γενικές Αρχές του Διεθνούς Δικαίου**

### **I. Η Αρχή της αναλογικότητας:**

Η αρχή της αναλογικότητας, όπως έχει διαπλαστεί από την θεωρία και την νομολογία δεν είναι τίποτε άλλο από μια τεχνική συνταγματικού ελέγχου των κρατικών ενεργειών, όταν αυτές βαρύνουν υπέρμετρα τους πολίτες και τα κατοχυρωμένα δικαιώματα τους. Ορίζει, δηλαδή, τα απώτατα όρια του συνταγματικά επιτρεπτού της κρατικής περιοριστικής επέμβασης στα θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα, επιτάσσοντας την ύπαρξη εύλογης ανάλογιας, ανάμεσα στον επιδιωκόμενο σκοπό και στον περιορισμό συνταγματικού δικαιώματος, ως μέσου για την επίτευξη του σκοπού. Η αρχή της αναλογικότητας έχει αναγνωριστεί από μακρού ως ιδιόμορφη κανονιστική αρχή, που αποτελεί αναγκαίο κανόνα ερμηνείας για την αξιολόγηση της συνταγματικότητας των περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τον κοινό νόμο. Η ιδιαίτερη χρησιμότητας της αναδεικνύεται πρωτίστως σε περιπτώσεις σύγκρουσης κανόνων δικαίου, στο πλαίσιο των οποίων η αρχή εξυπηρετεί την οριοθέτηση των εκάστοτε συγκρουόμενων αγαθών ή αξιών.

Η υπό κρίση αρχή αναλύεται σε τρεις επιμέρους αρχές: 1) στην αρχή της αναγκαιότητας (Erfordelichkeit), 2) στην αρχή της καταλληλότητας (Geeingmetheit) και 3) στην αρχή της αναλογικότητας με στενή έννοια (Verhältnismässigkeit in engerem Sinn). Με την σειρά της η αρχή της αναλογικότητας αναλύεται σε τρεις επιμέρους αρχές: 1) την αρχή της ελάχιστης δυνατής προσβολής ή του ηπιότερου μέτρου 2) την αρχή της αποφυγής ασύμμετρων ή δυσανάλογων συνεπειών και 3) την αρχή της απαγόρευσης της χρονικής ασυνέπειας ή υπερβολής.

Η προσφορότητα ή καταλληλότητα του περιορισμού ελέγχεται σε σχέση με την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Ένα μέτρο (νομοθετικό ή διοικητικό) θεωρείται κατάλληλο ακόμα και όταν με αυτό επιτυγχάνεται εν μέρει η πραγματοποίηση του σκοπού. Αυτό βέβαια, προϋποθέτει, ότι το εν λόγω μέτρο, δύναται πραγματικά η άποψη να συνδράμει στην επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. Το επιβαλλόμενο οικονομικό βάρος υπόκειται στους δύο όρους που ορίζει ρητά το άρθρο 4 § 5 Σ, οι οποίοι ισχύουν και χωρίς να αναφέρονται σε όλες τις έννομες τάξεις της Ευρώπης: στον όρο της επιβολής «χωρίς διακρίσεις» (αρχή της ισότητας απαγόρευση των διακρίσεων) και στον όρο της αναλογικότητας (αρχή της αναλογικότητας).

Τα μέτρα περικοπής και μείωσης των αποδοχών και των συντάξεων επιβλήθηκαν, με καταφανώς δυσμενή διάκριση, μόνο στους εργαζόμενους του δημοσίου και στους συνταξιούχους, που ανήκουν στις ασθενέστερες εισοδηματικές κατηγορίες των Ελλήνων οι κάποιες δε διαφοροποιήσεις των περικοπών είναι αυθαίρετες και δεν ακολουθούν την αρχή της αναλογικότητας της οικονομικής δύναμης (των εισοδημάτων) των υπόχρεων, όπως απαιτεί το άρθρο 4 § 5 Σ, δεδομένου ότι δεν εφαρμόζεται η μέθοδος της εισοδηματικής κλίμακας, όπως στη φορολογία του εισοδήματος, ή άλλη ανάλογη μέθοδος.

Ούτε οι έκτακτες εισφορές που επιβλήθηκαν σε ορισμένες επιχειρήσεις ή σε μεγάλα ακίνητα ακολούθησαν, λόγω της εφάπαξ επιβολής τους και λόγω ποσού, την αρχή της αναλογικότητας βαρών και οικονομικής δύναμης κάθε υπόχρεου. Αντίθετα, η επιβολή των περικοπών των αποδοχών και συντάξεων αυτών στηρίζεται, όπως φαίνεται σαφώς, σε κριτήρια εύκολης εκταμίευσης.

Πρέπει δε να υπογραμμιστεί ότι η αρχή της αναλογικότητας είναι αρχή του διεθνούς δικαίου καθώς και του ελληνικού (σύμφωνα με το άρθρο 4 § 5 Σ θεσπίζεται η ειδικότερη έκφασή της αυτής των οικονομικών βαρών και η γενική αρχή της

αναλογικότητας θεσπίζεται ρητά στο άρθρο 25 § 1 εδ. δ) και δεν είναι απλώς ζήτημα πολιτικής, αλλά ζήτημα εφαρμογής νομικών αρχών.

Η αρχή της αναγκαιότητας, επιβάλλει στην διοίκηση ή στον νομοθέτη να λάβει το συγκεκριμένο περιοριστικό ατομικών δικαιωμάτων μέτρο, μόνο όταν αυτό είναι αναγκαίο, όταν δηλαδή αποκλείεται η επιλογή άλλου εξίσου αποτελεσματικού, λιγότερο όμως περιοριστικού μέτρου. Εάν δηλαδή το ίδιο αποτέλεσμα είναι δυνατόν να επιτευχθεί με μικρότερο περιορισμό, τότε ο επιβαλλόμενος περιορισμός δεν είναι αναγκαίος και συνακόλουθα δεν είναι σύμφωνος με την αρχή της αναλογικότητας. Οι κάθε είδους κρατικές παρεμβάσεις δικαιολογούνται να περιορίσουν την ελευθερία του ατόμου, μόνο όταν η συντρέχουσα ανάγκη θεραπείας, διατήρησης ή διαφύλαξης της δημόσιας τάξης τις καθιστά αναγκαίες (ΣτΕ 1158/1988). Συνεπώς αναγκαίο είναι ένα μέτρο, όταν η Διοίκηση δεν θα μπορούσε να επιλέξει ένα άλλο, εξίσου αποτελεσματικό, το οποίο δεν θα περιόριζε ή θα περιόριζε λιγότερο αισθητά τα θεμελιώδη δικαιώματα του πολίτη. Πότε ένα μέτρο είναι εξίσου αποτελεσματικό δεν μπορεί να διαπιστωθεί αφηρημένα παρά μόνο *in concreto*. Δύο εξίσου κατάλληλες επεμβάσεις στο χώρο των ατομικών ελευθεριών, που επιφέρουν την ίδια επιτυχία, μπορεί να έχουν επιβλαβείς επιδράσεις σε διαφορετικούς τομείς. Μόνο όταν προκύπτει, ότι τα μειονεκτήματα του εφαρμοζόμενου μέτρου υπερσχύουν εκείνων, που επιφέρει ένα άλλο μέτρο, πρέπει η εκλεγμένη ρύθμιση να θεωρηθεί ως μη αναγκαία.

**Η αρχή της αναλογικότητας εν στενή έννοια**, επιτάσσει, ότι μεταξύ του συγκεκριμένου νομοθετικού ή διοικητικού μέτρου και του επιδιωκόμενου (νομίμου) σκοπού πρέπει να υπάρχει μια εύλογη σχέση. Αυτή η σχέση υπάρχει, όταν το λαμβανόμενο μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, συνεπάγεται κατ' ένταση και διάρκεια τα λιγότερα δυνατά μειονεκτήματα για τον πολίτη και τέλος όταν τα συνεπαγόμενα μειονεκτήματα δεν υποσκελίζουν τα πλεονεκτήματα. Η αρχή της ελάχιστης δυνατής προσβολής ή του ηπιότερου μέτρου, επιβάλλει στην διοίκηση μεταξύ των περισσότερων δυνατών μέτρων να επιλέγει το ηπιότερο, εκείνο δηλαδή, που θα επιβαρύνει λιγότερο το άτομο και το κοινωνικό σύνολο. Η αρχή του ηπιότερου μέτρου απορρέει από την έννοια του κράτους δικαίου και συνιστά σύνθεση των αρχών της ισότητας και της επιείκειας.

**Η αρχή της αποφυγής των ασύμμετρων ή δυσανάλογων συνεπειών** παραπέμπει στην στάθμιση κόστους-οφέλους και εξετάζει την προσφορότητα στη σχέση μέσου και επίτευξης του στόχου. Βάσει αυτής, οι αναμενόμενες δυσμενείς

συνέπειες του μέτρου πρέπει συγκρινόμενες με τον επιδιωκόμενο από τον νόμο σκοπό, να τελούν σε αναλογία προς αυτόν. Η απαγόρευση της χρονικής υπερβολής επικεντρώνεται στην διάρκεια των κρατικών ενεργειών. Βάσει αυτής, ένα μέτρο θεωρείται επιτρεπτό για τόσο χρονικό διάστημα, όσο απαιτείται για την επέλευση των νομικών συνεπειών του, μέχρις ότου, δηλαδή επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός ή να γίνει εμφανής η αδυναμία πραγματοποίησης. Η εφαρμογή του προγράμματος όχι απλώς δεν ανακουφίζει αλλά επιδεινώνει την οικονομική κατάσταση της χώρας: Σύμφωνα με τις αποδοχές του ίδιου του ΔΝΤ, το χρέος από το 119% του ΑΕΠ που βρίσκεται σήμερα, θα εκτιναχθεί το 2013, τελευταίο έτος του Προγράμματος Στήριξης, μεταξύ του 150% και 177% του ΑΕΠ<sup>3</sup>, και αυτό υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει ήπια ανάκαμψη της οικονομίας και ότι «οι αρχές θα εξακολουθήσουν να προωθούν ισχυρές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (...) και ότι η χώρα θα αποκτήσει πρόσβαση στις αγορές με ικανοποιητικούς όρους».

Στην έννοια της αναλογικότητας εντάσσεται και η έννοια της στάθμισης συμφερόντων, στις περιπτώσεις σύγκρουσης, όταν οι ανώτερες αξίες υπερτερούν και οι κατώτερες αξίες υποχωρούν.

Συμπερασματικά λοιπόν θα λέγαμε, η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει στο νομοθέτη την υποχρέωση να εξετάσει πριν από τη θέσπιση των συγκεκριμένων μέτρων α) αν αυτά τα μέτρα επιφέρουν τροποποιήσεις μόνιμου ή προσωρινού χαρακτήρα, β) αν η ένταση, η έκταση και η διάρκεια του περιορισμού βρίσκονται/ ή δε βρίσκονται σε αντιστοιχία με τον επιδιωκόμενο σκοπό, και γ) αν συνοδεύονται από αντισταθμιστικά μέτρα (π.χ μείωση βασικών αγαθών, άμεσων και έμμεσων φόρων).

## II. Η Αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που εντάσσεται στις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου, αποβλέπει να διασφαλίσει τον πολίτη από την απρόβλεπτη μεταβολή καταστάσεων και εννόμων σχέσεων. Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται και στο εσωτερικό δίκαιο καθόσον αφορά το ύψος των αποδοχών

<sup>3</sup> IMF, Greece, Request for Stand-By Arrangement Prepared by the European Department in Consultation with Other Departments, EBS/10/77, Approved by Poul M. Thomsen and Martin Muhleisen May 5, 2010, σ. 18, 36.

των εργαζομένων, οι οποίοι δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες ότι αυτές δεν θα μειωθούν αδικαιολόγητα στο μέλλον (ΑΠ 9/2008).

Κάθε διοικούμενος για να αναπτύξει την προσωπικότητα του, χρειάζεται να προγραμματίσει τη ζωή του. Ο προγραμματισμός αυτός προϋποθέτει ότι ο διοικούμενος γνωρίζει τα εισοδήματα του, όταν αυτά προσδιορίζονται από το Δημόσιο. Για αυτό ακριβώς το λόγο πρόκειται για περιουσιακά δικαιώματα, που το ίδιο το Κράτος και ο δημόσιος τομέας έχει αναγνωρίσει ως τέτοια. Σε τελική ανάλυση το Κράτος έχει συμβληθεί με τους διοικούμενους. Ο Έλληνας πολίτης πρέπει να έχει την ίδια μεταχείριση και οι συμβάσεις του να είναι το ίδιο σεβαστές με τους ξένους συναλλασσόμενους του κράτους.

Σε κάθε περίπτωση, μεταξύ διοικούμενων και κράτους υφίσταται μια συμβατική σχέση (π.χ. σύμβαση εργασίας με τον υπάλληλο, σύμβαση έμμισθης εντολής με τον δικηγόρο, ασφαλιστική σύμβαση με τον ασφαλισμένο και δη με τον συνταξιούχο). Ωστόσο, δεν νοείται σε μια σύμβαση το ένα μέρος μονομερώς ανά πάσα στιγμή να έχει το δικαίωμα να μεταβάλει τους όρους της σχέσης αυτής.

### **III. Η Αρχή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου**

Το περιεχόμενο της αρχής έγκειται στην απαίτηση να μην υποβιβάζεται ο άνθρωπος, ο κάθε συγκεκριμένος άνθρωπος, σε αντικείμενο, σε απλό μέσο για την εξυπηρέτηση οιονδήποτε σκοπών, σε αντικαταστατό τελικά μέγεθος. Η αρχή αυτή της αξίας του ανθρώπου επιβεβαιώνει ότι τα δικαιώματα δεν αποτελούν εργαλεία, μέσα για την επίτευξη των σκοπών του κράτους, αλλά αντίθετα αυτοσκοπούς.

Η αξία του ατόμου δεν είναι έννοια αφηρημένη, αλλά συναρτάται με τη διασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου εισοδήματος, το οποίο συνδέεται με τις κοινωνικές συνθήκες του δικαιούχου. Συναρτάται επίσης με τα βασικά κοινωνικά δικαιώματα όπως το δικαίωμα σε ευπρεπή στέγαση, το δικαίωμα σε ελάχιστο κοινωνικό εισόδημα, σε ελάχιστη κοινωνική περίθαλψη.

Οι ρυθμίσεις που δεν συναρτούν τη μείωση, κατάργηση και το πάγωμα μισθών και επιδομάτων με τον προσδιορισμού ενός ελαχίστου ποσού αποδοχών, διασφαλίζοντας το ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, θέτοντας σε κίνδυνο την αξιοπρεπή διαβίωση των πολιτών, παραβιάζουν την αρχή σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και του κοινωνικού κράτους δικαίου, καθώς επίσης και την



απαγόρευση παραβίασης ενός ελαχίστου ορίου προστασίας των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων (Uttermassverbot).

## 2.5. ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

### • ΣΥΝΤΑΓΜΑ:

#### Άρθρο 2. του Συντάγματος

1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.

#### Άρθρο 17 του Συντάγματος

1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο.

#### Άρθρο 25 του Συντάγματος

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

2. Η αναγνώριση και η προστασία των θεμελιωδών και απαράγραπτων δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Πολιτεία αποβλέπει στην πραγμάτωση της κοινωνικής προόδου μέσα σε ελευθερία και δικαιοσύνη.

#### Άρθρο 28:

1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη

συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας.

#### **Άρθρο 36:**

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με τήρηση οπωσδήποτε των ορισμών του άρθρου 35 παράγραφος 1, εκπροσωπεί διεθνώς το Κράτος, κηρύσσει πόλεμο, συνομολογεί συνθήκες ειρήνης, συμμαχίας, οικονομικής συνεργασίας και συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις, και τις ανακοινώνει στη Βουλή, με τις αναγκαίες διασαφήσεις όταν το συμφέρον και η ασφάλεια του Κράτους το επιτρέπουν.

2. Οι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις, και όσες άλλες περιέχουν παραχωρήσεις για τις οποίες, σύμφωνα με άλλες διατάξεις του Συντάγματος, τίποτε δεν μπορεί να οριστεί χωρίς νόμο, ή οι οποίες επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες, δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο που τις κυρώνει.

3. Μυστικά άρθρα συνθήκης δεν μπορούν ποτέ να ανατρέψουν τα φανερά.

4. Η κύρωση διεθνών συνθηκών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης κατά το άρθρο 43 παράγραφοι 2 και 4.

- **Νόμος 3205/2003 ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Το άρθρο 9 του ανωτέρω νόμου προβλέπει την χορήγηση και τον τρόπο υπολογισμού των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας, ως τμήμα του καταβαλλόμενου στους Υπαλλήλους του Δημοσίου Μισθού. Συγκεκριμένα, το ως άνω άρθρο προβλέπει:

*«1. Το επίδομα εορτών Χριστουγέννων ορίζεται ίσο με το μηνιαίο βασικό μισθό του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος. Το επίδομα αυτό χορηγείται στο ακέραιο, εφόσον ο υπάλληλος μισθοδοτήθηκε ολόκληρο το χρονικό διάστημα από 16 Απριλίου μέχρι 15 Δεκεμβρίου κάθε έτους και καταβάλλεται στις 16 Δεκεμβρίου κάθε έτους. 2. Το επίδομα εορτών Πάσχα ορίζεται ίσο προς το ήμισυ του μηνιαίου βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος 3. Το επίδομα αδείας ορίζεται ίσο προς το ήμισυ του μηνιαίου βασικού μισθού του μισθολογικού κλιμακίου που έχει κάθε φορά ο υπάλληλος (...) 4. Τα παραπάνω επιδόματα υπολογίζονται στο βασικό μισθό που έχει ο υπάλληλος, κατά τις οριζόμενες στις προηγούμενες παραγράφους ημερομηνίες(...)».*

- **Νόμος 3833/2010 «Προστασία της εθνικής οικονομίας - Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης».**

**Με το άρθρο 1** του ως άνω νόμου (Μείωση αποδοχών στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα), το οποίο υπάγεται στο Κεφάλαιο Α (Μέτρα για την μείωση των Δημοσιονομικών Ελλειμμάτων και εισοδηματική πολιτική 2010), προβλέφθηκε:

*«Μείωση αποδοχών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα 1. ... 2. Τα πάσης φύσεως επιδόματα, αποζημιώσεις και αμοιβές γενικά, καθώς και τα με οποιαδήποτε άλλη ονομασία οριζόμενα και από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη προβλεπόμενα των λειτουργιών και υπαλλήλων του Δημοσίου, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), των μόνιμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, καθώς και του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος μειώνονται κατά ποσοστό δώδεκα τοις εκατό (12%). Τα επιδόματα των παραγράφων Α3 των άρθρων 30 και 33 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α), όπως ισχύουν, μειώνονται κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) και τα επιδόματα των Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας μειώνονται κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) αντίστοιχα. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και για το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α., των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας και του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και κατισχύουν κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης ή ρήτρας ή όρου συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας. ... 5. Οι πάσης φύσεως τακτικές αποδοχές, επιδόματα, αποζημιώσεις και αμοιβές γενικά, καθώς και τα με οποιαδήποτε άλλη ονομασία οριζόμενα και από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρο συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητική απόφαση ή με ατομική σύμβαση εργασίας ή συμφωνία προβλεπόμενα των εργαζομένων χωρίς εξαίρεση, σε Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.), που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικά από τον Κρατικό Προϋπολογισμό ή είναι δημόσιες επιχειρήσεις κατά την έννοια των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 1 του ν. 3429/2005 (ΦΕΚ 314 Α), μειώνονται κατά ποσοστό επτά τοις εκατό (7%). Τα επιδόματα των Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας μειώνονται κατά τριάντα τοις εκατό (30%), αντίστοιχα. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής, καθώς και της παραγράφου 4 κατισχύουν κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης ή ρήτρας ή όρου συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας...».*

**Σύμφωνα με το άρθρο 2** του ως άνω νόμου προβλέφθηκε:

*«Άρθρο 2 Ανώτατο όριο αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών 1. Οι πάσης φύσεως αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές, που καταβάλλονται στους λειτουργούς ή υπαλλήλους ή μισθωτούς με σχέση εργασίας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και του Λιμενικού Σώματος απαγορεύεται να υπερβαίνουν τις αποδοχές Γενικού Γραμματέα Υπουργείου, όπως αυτές κάθε φορά καθορίζονται, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικογενειακή παροχή, τα επιδόματα εορτών και αδείας, καθώς και τα επιδόματα των παραγράφων 7, 8 και 9 του άρθρου 12 του ν. 3205/2003 5. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος άρθρου καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρος συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας, που καθορίζει αποδοχές και πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές που υπερβαίνουν το ανώτατο όριο που ορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους. Αποδοχές, πρόσθετες αμοιβές ή απολαβές που υπερβαίνουν το ανώτατο όριο των διατάξεων του άρθρου αυτού αναπροσαρμόζονται αυτοδίκαια στο αντίστοιχο όριο.»*

**Το άρθρο 3** του ως άνω νόμου ορίζει:

*«Άρθρο 3 Εισοδηματική πολιτική έτους 2010 1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος και μέχρι 31.12.2010 απαγορεύεται η συνομολόγηση, καθώς και η χορήγηση ή η καταβολή, με*

οποιοδήποτε τρόπο και για οποιοδήποτε λόγο, αυξήσεων στις κάθε είδους, φύσεως και ονομασίας αποδοχές των λειτουργών, υπαλλήλων και εργαζομένων κατά την ίδια χρονική περίοδο και με οποιαδήποτε

σχέση εργασίας στο Δημόσιο εν γένει, τα Ν.Π.Δ.Α., τους Ο.Τ.Α., καθώς και τα Ν.Π.Ι.Δ. που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικά από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και στις δημόσιες επιχειρήσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 παρ. 5 και 2 παρ. 2, πέραν των συνολικών αποδοχών, που καταβάλλονται κατά τη δημοσίευση του παρόντος, όπως οι αποδοχές αυτές αναπροσαρμόζονται με την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 2.

2. Η απαγόρευση αυτή: (α) καλύπτει κάθε συνομολόγηση αυξήσεων που γίνεται με γενική ή ειδική διάταξη νόμου ή ρήτρα ή όρο συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης, υπουργικής απόφασης ή οποιοδήποτε είδους διοικητικής πράξης κανονιστικού χαρακτήρα ή με ατομική σύμβαση εργασίας ή συμφωνία, (β) ισχύει για όλους τους εργαζομένους χωρίς εξαίρεση, στους φορείς της προηγούμενης παραγράφου, που συνδέονται είτε με σχέση δημοσίου δικαίου είτε με σύμβαση ή σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου, (γ) καλύπτει κάθε είδους αύξηση στις αποδοχές των εργαζομένων, δηλαδή τους μισθούς, τα ημερομίσθια, τα ωρομίσθια, τα επιδόματα, τα βοηθήματα ή τις οποιοδήποτε άλλες παροχές προς αυτούς (μπόνους κ.λπ.), κατά οποιοδήποτε τρόπο και με οποιαδήποτε μορφή ή ονομασία επιχειρείται, είτε με αύξηση υφιστάμενων είτε με θέσπιση ή συνομολόγηση νέων τέτοιων αποδοχών ή παροχών.

3. Από τις ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων εξαιρούνται μόνο οι ήδη προβλεπόμενες από νόμο, κανονιστική πράξη, συλλογική σύμβαση εργασίας, διαιτητική απόφαση, καταστατικό ή κανονισμό εργασίας, αυξήσεις αποδοχών που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση ή τη μισθολογική ή υπηρεσιακή εξέλιξη των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 5. Κάθε διάταξη νόμου και κάθε διάταξη, όρος ή ρήτρα συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης, υπουργικής απόφασης ή οποιοδήποτε είδους διοικητικής πράξης κανονιστικού χαρακτήρα, καθώς και κάθε όρος ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνία που αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος και των προηγούμενων άρθρων καταργούνται.»

- **Νόμος 3845/2010 «μέτρα για την εφαρμογή του Μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του Ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο».**

**Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ανωτέρω Νόμου:**

«Μέτρα για την μείωση των δημοσίων δαπανών»: «1. Τα πάσης φύσεως επιδόματα, αποζημιώσεις και αμοιβές γενικά, καθώς και τα με οποιαδήποτε άλλη ονομασία οριζόμενα και από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη προβλεπόμενα των λειτουργών και υπαλλήλων των φορέων της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν. 3833/2010 (ΦΕΚ 40 Α'), καθώς και τα έξοδα παράστασης των προσώπων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου και νόμου, μειώνονται κατά ποσοστό οκτώ τοις εκατό (8%). .....6. Τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας που προβλέπονται από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη ή ρήτρα ή όρο συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητική απόφαση ή με ατομική σύμβαση εργασίας ή συμφωνία, για

λειτουργούς, υπαλλήλους και μισθωτούς που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των παραγράφων 1 έως και 4, καθώς και για τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 5, καθορίζονται ως εξής: α) Το επίδομα εορτών Χριστουγέννων σε πεντακόσια (500) ευρώ. β) Το επίδομα εορτών Πάσχα σε διακόσια πενήντα (250) ευρώ. γ) Το επίδομα αδειας, σε διακόσια πενήντα (250) ευρώ. Τα επιδόματα του προηγούμενου εδαφίου καταβάλλονται εφόσον οι πάσης φύσεως τακτικές αποδοχές, επιδόματα και αμοιβές, συμπεριλαμβανομένων και των επιδομάτων του προηγούμενου εδαφίου, δεν υπερβαίνουν κατά μήνα, υπολογιζόμενες σε δωδεκάμηνη βάση, τα τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ. Αν με την καταβολή των επιδομάτων του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής, οι πάσης φύσεως τακτικές αποδοχές, επιδόματα και αμοιβές υπερβαίνουν το ύψος αυτό, τα επιδόματα του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής καταβάλλονται μέχρι του ορίου των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, με ανάλογη μείωση τους ... 8. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων κατισχύουν κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης ή ρήτρας ή όρου συλλογικής σύμβασης εργασίας, διαιτητικής απόφασης ή ατομικής σύμβασης εργασίας ή συμφωνίας. ... ».

**2.6.** Στην παρούσα υπόθεσή μου όπως αναφέρεται στο ιστορικό, άσκησα αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ κατά της ανάλυσης αποδοχών μου, επικαλούμενη ότι οι μειώσεις και οι περικοπές που έλαβαν χώρα στις αποδοχές μου βάσει των νόμων 3833/2010 και 3845/2010 δεν ήταν σύμφωνες με το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ. Πιο συγκεκριμένα, δυνάμει του Ν. 3383/2010 περικόπηκε η ειδική πρόσθετη αμοιβή μου κατά ποσοστό 12% αναδρομικά από 1.01.2010, και περαιτέρω δυνάμει του Νόμου 3845/2010, από 1.06.2010 κατά ποσοστό 8% Επιπλέον δε, καταργήθηκε πλήρως το επίδομα αδειας, το δώρο των Χριστουγέννων και το δώρο Πάσχα. (άρθρο 3 ν. 3845/2010 παρ. 6 καθώς οι αποδοχές μου (μικτές) κατά τον χρόνο εκείνο υπερέβαιναν μηνιαίως το ποσό των 3.000 ευρώ.

**Το ΣτΕ απέρριψε το σχετικό με το 1 Πρόσθετο Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ, λόγω ακύρωσης με την ακόλουθη αιτιολογία:**

*«Επειδή, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα στις σκέψεις 10, 12 και 13, με τους νόμους 3833 και 3845/2010 ελήφθησαν διάφορα μέτρα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η περικοπή αποδοχών των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και συνταξιοδοτικών παροχών αφ' ενός μεν για την άμεση αντιμετώπιση της διαπιστωθείσης από το νομοθέτη οξείας δημοσιονομικής κρίσεως, η οποία, κατ' αυτόν, είχε καταστήσει αδύνατη την εξυπηρέτηση των δανειακών αναγκών της χώρας μέσω των διεθνών αγορών και πιθανό το ενδεχόμενο χρεοκοπίας της, και αφ' ετέρου για την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών με τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος κατά τρόπο δυνάμενο να διατηρηθεί και μετά την τριετή περίοδο, στην οποία κατ' αρχήν απέβλεπαν τα λαμβανόμενα μέτρα. Ειδικώς δε η λήψη των μέτρων του ν.*

3845/2010, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η περαιτέρω περικοπή αποδοχών και συνταξιοδοτικών παροχών, η οποία συνεπάγεται, κατά τις εκτιμήσεις του νομοθέτη, τη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης κατά 2,5 περίπου εκατοστιαίες μονάδες του Α.Ε.Π., κρίθηκε αναγκαία από τον νομοθέτη εν όψει του ότι, κατά την εκτίμησή του, τα προγενεστέρως θεσπισθέντα με τις διατάξεις του ν. 3833/2010 μέτρα απεδείχθησαν ανεπαρκή για την αντιμετώπιση της δυσμενούς οικονομικής καταστάσεως της χώρας, με συνέπεια να καταστεί αναγκαία η προσφυγή στον αποφασισθέντα από τα λοιπά, πλην της Ελλάδας, κράτη μέλη της Ευρωζώνης ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης της ελληνικής οικονομίας.

Με τα δεδομένα αυτά, η θεσπισθείσα με τους νόμους 3833/2010 και 3845/2010 περικοπή αποδοχών και επιδομάτων εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και συνταξιοδοτικών παροχών αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προωθήσεως διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, το οποίο, συνολικώς εφαρμοζόμενο, αποσκοπεί τόσο στην αντιμετώπιση της κατά την εκτίμηση του νομοθέτη άμεσης ανάγκης καλύψεως οικονομικών αναγκών της χώρας όσο και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής της καταστάσεως, δηλαδή στην εξυπηρέτηση σκοπών, που συνιστούν κατ' αρχήν σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και αποτελούν, ταυτοχρόνως, και σκοπούς κοινού ενδιαφέροντος των κρατών μελών της Ευρωζώνης, εν όψει της καθιερουμένης από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώσεως δημοσιονομικής πειθαρχίας και διασφαλίσεως της σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Τα μέτρα δε αυτά, λόγω της φύσεώς τους, συμβάλλουν αμέσως στην περιστολή των δημοσίων δαπανών. Εν όψει τούτων, με τα δεδομένα, που, κατά τον νομοθέτη, συνέτρεχαν κατά τον χρόνο θεσπίσεως των επίμαχων μέτρων, τα μέτρα αυτά δεν παρίστανται, κατ' αρχήν, απρόσφορα, και μάλιστα προδήλως, για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με αυτά σκοπών, ούτε μπορεί να θεωρηθούν ότι δεν ήταν αναγκαία, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψη ότι η εκτίμηση του νομοθέτη ως προς τα ληπτέα μέτρα για την αντιμετώπιση της υπ' αυτού διαπιστωθείσης κρίσιμης δημοσιονομικής καταστάσεως υπόκειται σε οριακό μόνον δικαστικό έλεγχο. Συνεπώς, αβασίμως προβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση ότι οι λόγοι, κατ' επίκληση των οποίων επιχειρείται η περικοπή των αποδοχών και των επιδομάτων των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και των επιδομάτων εορτών και αδείας των συνταξιούχων των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως, δεν αρκούν για τη δικαιολόγηση, από της απόψεως αυτής, της αναγκαιότητας λήψεως των επίμαχων μέτρων και ότι με τα μέτρα αυτά επιδιώκεται

αποκλειστικώς η εξυπηρέτηση των ταμειακών συμφερόντων του Δημοσίου. Εξ άλλου, αβασίμως αμφισβητείται η πραγματική βάση, επί της οποίας στηρίζονται οι ακυρωτικώς ανέλεγκτες εκτιμήσεις του νομοθέτη περί της συνολικής δημοσιονομικής επιδράσεως των επιμάχων μέτρων, δεδομένου, μάλιστα, ότι με την κρινόμενη αίτηση δεν γίνεται επίκληση στοιχείων που να αποδεικνύουν το προδήλως εσφαλμένο των παραδοχών, από τις οποίες εκκινεί ο νομοθέτης. Το συμπέρασμα δε αυτό δεν αναιρείται εκ μόνου του γεγονότος ότι, όπως προβάλλουν οι αιτούντες, πρόκειται να διενεργηθεί απογραφή για την εξακρίβωση του ακριβούς αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων και των λοιπών μισθοδοτούμενων από τον κρατικό προϋπολογισμό προσώπων. Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του ότι η διενέργεια απογραφής δεν σημαίνει ότι οι αρμόδιες αρχές δεν γνωρίζουν, έστω και κατά προσέγγιση, τον αριθμό των υπαλλήλων του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, πάντως, οι, κατά τα ανωτέρω, εκτιμήσεις στηρίζονται επαρκώς στην επίδραση που θα έχει στο δημόσιο έλλειμμα η εξοικονόμηση, που θα προκύψει από την μείωση των κονδυλίων, τα οποία είχαν διατεθεί κατά το προηγούμενο έτος για την καταβολή αποδοχών και συνταξιοδοτικών παροχών, στηρίζονται δηλαδή σε στοιχεία, που είναι εκ των προτέρων γνωστά. Εξ άλλου, οι προβαλλόμενοι με την κρινόμενη αίτηση ειδικότεροι ισχυρισμοί ότι από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως των νόμων 3833 και 3845/2010 και τις συνοδεύουσες αυτούς αιτιολογικές εκθέσεις ουδόλως προκύπτουν οι λόγοι, για τους οποίους οι προβλεπόμενες περικοπές των αποδοχών των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και των συνταξιοδοτικών παροχών, που χορηγούνται από οργανισμούς κοινωνικής ασφαλίσεως, θα οδηγήσουν σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας και σε αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, πρέπει να απορριφθούν. Και τούτο διότι η περικοπή των αποδοχών των ανωτέρω εργαζομένων και των συνταξιοδοτικών παροχών αποβλέπει κυρίως, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, στον περιορισμό των δαπανών της γενικής κυβερνήσεως, ο οποίος θα συμβάλει στη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος της χώρας. Στις δαπάνες δε της γενικής κυβερνήσεως περιλαμβάνονται και οι δαπάνες των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως, ανεξαρτήτως του ότι οι οργανισμοί αυτοί αποτελούν αυτοτελή, σε σχέση με το νομικό πρόσωπο του κράτους, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με οικονομική αυτοτέλεια. Εν όψει δε του ότι η περικοπή των αποδοχών των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα αποβλέπει, κατά τα προεκτεθέντα, κυρίως στον ανωτέρω σκοπό, δεν ασκεί καμία επιρροή ως προς την προσφορότητα του μέτρου αυτού ή την ανάγκη λήψεώς του το αν η περικοπή των ανωτέρω αποδοχών μπορεί πράγματι να ασκήσει περαιτέρω επίδραση, όπως εκτιμά ο νομοθέτης, και στη διαμόρφωση των

αποδοχών των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, η οποία θα οδηγήσει σε μείωση του κόστους παραγωγής των εγχωρίων προϊόντων και διόρθωση της τιμής των προϊόντων και υπηρεσιών και, κατά συνέπεια, σε χαμηλότερο πληθωρισμό, αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, ενδυνάμωση της απασχόλησης και, τελικώς, σε αύξηση του Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος. Περαιτέρω, οι προβαλλόμενοι με την κρινόμενη αίτηση ισχυρισμοί περί παραβάσεως της αρχής της αναλογικότητας είναι απορριπτέοι. Ειδικότερα, αβασίμως προβάλλεται ότι ο νομοθέτης παρέλειψε να εξετάσει προ της λήψεως των συγκεκριμένων μέτρων, το ενδεχόμενο υιοθετήσεως εναλλακτικών λύσεων, ηπιότερων, δηλαδή, μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και αντιμετώπισεως της, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, δυσμενούς οικονομικής καταστάσεως της Χώρας. Και τούτο διότι, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα, η αντιμετώπιση της δυσμενούς οικονομικής καταστάσεως της Χώρας και, περαιτέρω, η δημοσιονομική εξυγίανση αυτής δεν στηρίζεται μόνον στην μείωση των δαπανών μισθοδοσίας των εργαζομένων στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και των δαπανών των κοινωνικοασφαλιστικών οργανισμών, αλλά στη λήψη και άλλων μέτρων, οικονομικών, δημοσιονομικών και διαρθρωτικών, η συνολική και συντονισμένη εφαρμογή των οποίων εκτιμάται από το νομοθέτη ότι θα συμβάλει στην έξοδο της Χώρας από την κρίση και στη βελτίωση των δημοσιονομικών της μεγεθών, κατά τρόπο δυνάμενο να διατηρηθεί και στο μέλλον, δηλαδή μετά την πάροδο της τριετίας, στην οποία, κατ' αρχήν αποβλέπει το περιλαμβανόμενο στο Μνημόνιο πρόγραμμα. Ορισμένα από τα μέτρα αυτά θεσπίζονται με διατάξεις των ίδιων νόμων 3833 και 3845/2010 (αύξηση κρατικών εσόδων μέσω της αυξήσεως των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας και ειδικών φόρων κατανάλωσης και της επιβολής εκτάκτων εισφορών), ενώ με άλλους νόμους θεσπίσθηκαν μέτρα για την αποκατάσταση της φορολογικής δικαιοσύνης και την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής (ν. 3842/2010, Α' 58), για τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (ν. 3863/2010, Α' 115) και του συστήματος συνταξιοδοτήσεως των υπαλλήλων του Δημοσίου (ν. 3865/2010, Α' 120), για την αναθεώρηση των διαδικασιών παρακολούθησης και ελέγχου της εξελίξεως των δημοσίων οικονομικών (ν. 3832/2010 «Ελληνικό Στατιστικό Σύστημα (ΕΛ.Σ.Σ.) Σύσταση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) ως Ανεξάρτητης Αρχής», Α' 38), για την δημοσιονομική διαχείριση (ν. 3871/2010, Α' 141, με τον οποίο αναμορφώθηκε πλήρως ο ν. 2362/1995 «περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις», Α' 247), για την απελευθέρωση ορισμένων κλειστών επαγγελματιών (βλ. ν. 3887/2010, Α' 174, για τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές) και για την εξυγίανση δημοσίων επιχειρήσεων (βλ. ν.



3891/2010, Α' 188, για την αναδιάρθρωση, την εξυγίανση και την ανάπτυξη του ομίλου ΟΣΕ και της ΤΡΑΙΝΟΣΕ). Εν όψει δε του ότι τα επίμαχα μέτρα περικοπής αποδοχών και συνταξιοδοτικών παροχών εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής εξυγίανσεως, τμήμα μόνον του οποίου αποτελούν, απορριπτέοι τυγχάνουν και οι προβαλλόμενοι με την κρινόμενη αίτηση ισχυρισμοί ότι τα συγκεκριμένα μέτρα έχουν μικρή δημοσιονομική επίπτωση, καθόσον η μείωση του μισθολογικού κόστους, μέσω της μείωσεως των αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων, θα ανέλθει σε 1100 εκ. ευρώ, δηλαδή σε ποσοστό 0,5% του Α.Ε.Π., για το 2010 και σε 400 εκ. ευρώ, δηλαδή σε ποσοστό 0,2% του Α.Ε.Π., για το 2011, η δε μείωση που θα επιτευχθεί μέσω της περικοπής της 13ης και της 14ης συντάξεως θα ανέλθει σε 1500 εκ. ευρώ, δηλαδή σε ποσοστό 0,6% του Α.Ε.Π., για το 2010 και σε 500 εκ. ευρώ, δηλαδή σε ποσοστό 0,2% του Α.Ε.Π., για το 2011. Εξ άλλου, απορριπτέος τυγχάνει και ο προβαλλόμενος με την κρινόμενη αίτηση ισχυρισμός ότι, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, δεν προσδόθηκε προσωρινός χαρακτήρας στα επίμαχα μέτρα. Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του αν από την εν λόγω αρχή απορρέει τέτοιου είδους απαίτηση, πάντως, με το σύνολο των μέτρων, που έχει λάβει ο νομοθέτης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και τα επίμαχα, επιδιώκεται, όπως έχει ήδη εκτεθεί, όχι μόνον η αντιμετώπιση της, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, οξείας δημοσιονομικής κρίσεως, αλλά και η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, κατά τρόπο που θα διατηρηθεί και στο μέλλον. Περαιτέρω, με τα επίμαχα μέτρα, τα οποία αναφέρονται σε κατάργηση ή μείωση ορισμένων μόνον επιδομάτων ή συνταξιοδοτικών παροχών και, ως εκ τούτου, συνεπάγονται μείωση των συνολικώς καταβαλλομένων, αντιστοίχως, σε μισθωτούς και συνταξιούχους αποδοχών και συνταξιοδοτικών παροχών, όχι, όμως, και στέρηση αυτών, εξασφαλίζεται, κατ' αρχήν, ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις του, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, συντρέχοντος εν προκειμένω γενικού συμφέροντος και την ανάγκη προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων και συνταξιούχων, εν όψει και του συγκεκριμένου ύψους των επερχομένων περικοπών, καθώς και του γεγονότος ότι προβλέπεται η καταβολή επιδομάτων εορτών και αδείας, έστω και σε μειωμένα εν σχέσει με το προϊσχύον δίκαιο ποσά, σε εργαζομένους και συνταξιούχους, των οποίων, αντιστοίχως, οι αποδοχές ή η σύνταξη δεν υπερβαίνει το ποσό των 3.000 ή των 2.500 ευρώ, από το ηλικιακό δε κριτήριο των 60 ετών, με τη συμπλήρωση των οποίων και μόνον συνταξιούχος δικαιούται τα νέα επιδόματα εορτών και αδείας, εξαιρούνται ευπαθείς ομάδες, όπως π.χ. όσοι λαμβάνουν σύνταξη λόγω αναπηρίας ή με το καθεστώς των βαρέων και ανθυγιεινών ή των οικοδομικών επαγγελματιών ή, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, αν είναι δικαιούχοι συντάξεως εκ μεταβιβάσεως. Εν όψει

των ανωτέρω, οι επίμαχες ρυθμίσεις δεν αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, ούτε στην κατοχυρωμένη από το άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας και τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα με την κρινόμενη αίτηση είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Τούτο δε ανεξαρτήτως αν οι αφορώντες την παράβαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου λόγοι ακυρώσεως προβάλλονται παραδεκτώς από τα αιτούντα νομικά πρόσωπα, ενόψει του ότι επικαλούνται επέμβαση όχι σε δικά τους περιουσιακά δικαιώματα, αλλά σε περιουσιακά δικαιώματα φυσικών προσώπων, χωρίς ούτε να κατονομάζουν συγκεκριμένα τα πρόσωπα αυτά, ούτε να ισχυρίζονται ότι ενεργούν εν προκειμένω ως εκπρόσωποι αυτών (βλ. Ε.Δ.Δ.Α. Αθανάσιος Κανάκης και λοιποί κατά Ελλάδος, της 20.9.2001, Νο 59142/00, Νικόλαος Μάνιος και λοιποί κατά Ελλάδος, της 17.10.2002, Νο 70626/01, Susini κ.ά. κατά Γαλλίας, Νο 43716/98). Περαιτέρω, με τα ανωτέρω δεδομένα δεν συντρέχει περίπτωση παραβιάσεως ούτε του προστατεύοντος την ιδιοκτησία άρθρου 17 του Συντάγματος, ανεξαρτήτως αν η ιδιοκτησία κατά το εν λόγω άρθρο έχει ή όχι την αυτή έννοια με την κατά το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου περιουσία, αλλά ούτε και της αρχής της προστατευομένης εμπιστοσύνης, εφ' όσον δεν κατοχυρώνεται από καμία συνταγματική ή άλλη διάταξη δικαίωμα ορισμένου ύψους αποδοχών ή συντάξεων και δεν αποκλείεται κατ' αρχήν η διαφοροποίηση αυτών αναλόγως με τις συντρέχουσες εκάστοτε συνθήκες. Εξ άλλου, το γεγονός ότι ο νομοθέτης θέσπισε ως υποχρεωτική τη μείωση των επιδομάτων για όλους τους εργαζομένους και των συνταξιοδοτικών παροχών για όλους τους συνταξιούχους χωρίς να προβλέψει ευχέρεια της Διοικήσεως να κρίνει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν εξασφαλίζεται ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις του γενικού συμφέροντος και την ανάγκη προστασίας του περιουσιακού δικαιώματος του εργαζομένου ή του συνταξιούχου – να κρίνει δηλαδή η Διοίκηση, υπό τον έλεγχο στη συνέχεια των δικαστηρίων, αν θα εφαρμόσει ή όχι την θεσπισθείσα από το νομοθέτη ως γενικό μέτρο μείωση σε κάθε ατομική περίπτωση χωριστά – δεν αντίκειται σε κάποια συνταγματική ή άλλη διάταξη. Τούτο δε προεχόντως εν όψει του σκοπού που επιδιώκεται με τα επίμαχα μέτρα, της αντιμετώπισης δηλαδή επείγουσας, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, δημοσιονομικής ανάγκης (πρβλ. απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. James και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, της 21.2.1986, Νο 8793/79, σκέψη 68). Επίσης, εν όψει του σκοπού, που επιδιώκεται με τα επίμαχα μέτρα, και της φύσεως των μέτρων αυτών, συνισταμένων, κατά τα προεκτεθέντα, σε περιορισμό και όχι στέρηση περιουσιακών δικαιωμάτων, δεν απαιτείτο η πρόβλεψη από το νομοθέτη για τον περιορισμό αυτό αποζημιώσεως (πρβλ., άλλωστε, αποφάσεις Ε.Δ.Δ.Α. : τέως Βασιλέας της Ελλάδας και λοιποί κατά

Ελλάδας, της 23.11.2000, Νο 25701/94, σκέψη 89, Ιερές Μονές κατά Ελλάδα, της 9.12.1994, σκέψη 71, James και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου, της 21.2.1986, σκέψη 54). Συνεπώς, τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Τούτο δε, ανεξαρτήτως αν, κατά τα προεκτεθέντα, προβάλλονται παραδεκτώς από τα αιτούντα νομικά πρόσωπα. Περαιτέρω, ο λόγος ακυρώσεως περί παραβιάσεως του προστατεύοντος την ανθρώπινη αξία άρθρου 2 του Συντάγματος, ανεξαρτήτως και πάλι αν προβάλλεται παραδεκτώς από τα αιτούντα νομικά πρόσωπα, είναι απορριπτέος εν πάση περιπτώσει ως αβάσιμος, διότι η συνταγματική αυτή διάταξη, όπως, κατά τα προεκτεθέντα, και το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, δεν κατοχυρώνει δικαίωμα ορισμένου ύψους αποδοχών ή συντάξεως, εκτός αν συντρέχει περίπτωση διακινδυνεύσεως της αξιοπρεπούς διαβιώσεως. Οι αιτούντες, όμως, δεν προβάλλουν με συγκεκριμένους ισχυρισμούς ότι οι επίμαχες περικοπές αποδοχών και συνταξιοδοτικών παροχών, εν όψει του ύψους τους, συνεπάγονται τέτοια διακινδύνευση είτε για τα μέλη των αιτούντων νομικών προσώπων είτε για τα συγκεκριμένα αιτούντα φυσικά πρόσωπα (πρβλ. Ε.Δ.Δ.Α. Budina κατά Ρωσίας, της 18.6.2009, Νο 45603/2003, Larioshina κατά Ρωσίας, της 23.4.2002, Νο 56869/00, Florin Huc κατά Ρουμανίας και Γερμανίας, της 1.12.2009, Νο 7269/05). Εφ' όσον δε οι αιτούντες δεν προβάλλουν στην προκειμένη περίπτωση τέτοιους συγκεκριμένους ισχυρισμούς, ενώ, εξ άλλου, οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι έχουν το δικαίωμα να προσβάλουν τις πράξεις, με τις οποίες καθορίζονται οι καταβλητέες σε αυτούς, αντιστοίχως, αποδοχές και συντάξεις - τέτοιες ατομικές πράξεις καθορισμού αποδοχών προσβάλλονται, άλλωστε, κατά τα προεκτεθέντα, και με την κρινόμενη αίτηση - δεν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση παραβιάσεως του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος ή του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., που κατοχυρώνουν το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας, όπως αβασίμως προβάλλεται με το πρόσθετο δικόγραφο, ως εκ του ότι ο νομοθέτης θέσπισε ως υποχρεωτική τη μείωση των επιδομάτων για όλους τους εργαζομένους και των συνταξιοδοτικών παροχών για όλους τους συνταξιούχους χωρίς να προβλέψει τη δυνατότητα εξατομικευμένης κρίσεως περί εφαρμογής ή όχι των συγκεκριμένων μειώσεων σε κάθε εργαζόμενο ή συνταξιούχο χωριστά. Ως προς τον αφορώντα παράβαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου λόγο ακυρώσεως, ο Σύμβουλος Γ. Παπαγεωργίου διέτυψε την συγκλίνουσα γνώμη ότι ο λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο οι επίμαχες ρυθμίσεις του άρθρου τρίτου του ν. 3845/2010 αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος, διότι δεν νοείται παράβαση της ανωτέρω διατάξεως από γενικούς, αφηρημένους και

*απόσσωπους κανόνες δικαίου, αλλά μόνο από εξατομικευμένη επέμβαση στο αναγνωριζόμενο από την διάταξη αυτή δικαίωμα.»*

**Στην ανωτέρω δε απόφαση διατυπώθηκαν και οι ακόλουθες μειωηφούσες γνώμες :**

« (...) Α) Ως προς το ζήτημα αν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση παράβαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., ο Αντιπρόεδρος Ν. Σακελλαρίου και οι Σύμβουλοι Ευδ. Γαλανού, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Γ. Ποταμιάς και Β. Καλαντζή διετύπωσαν την εξής γνώμη : Όπως αναφέρεται στη σκέψη 34 της παρούσης αποφάσεως, στην έννοια της περιουσίας που εγγυάται το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. περιλαμβάνεται σειρά περιουσιακών δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων δικαιώματα μισθών, συντάξεων, επιδομάτων και κάθε άλλης μορφής αποδοχών εργαζομένων ή δικαιούχων κοινωνικής ασφάλισης ή περιοδικών παροχών προς αυτούς, εφόσον είναι προσδιορισμένα με νόμο ή προσδιορίσιμα βάσει νόμου ή συνιστούν αντικειμενικώς νόμιμη προσδοκία, που θα μπορούσε να θεμελιωθεί στο ισχύον μέχρι την προσβολή δίκαιο. Τα δικαιώματα αυτά αποτελούν αυτοτελή ιδιοκτησιακά δικαιώματα, για τον λόγο αυτό η εν όλω ή εν μέρει κατάργησή τους αποτελεί εν όλω ή εν μέρει στέρηση του αντικειμένου αυτοτελών ιδιοκτησιακών ή περιουσιακών δικαιωμάτων. Για την στέρηση αυτή το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. προβλέπει ότι δύναται να χωρήσει δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους από τον νόμο και τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου όρους, δηλαδή «έναντι έγκαιρης και δίκαιης αποζημιώσεως για την απώλειά της». Στην προκειμένη περίπτωση οι αιτούντες προβάλλουν και προκύπτει ότι η χορήγηση και ο τρόπος υπολογισμού των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και αδείας, ως τμήμα του καταβαλλομένου στους υπαλλήλους του Δημοσίου μισθού, προεβλέπετο από το άρθρο 9 του ν. 3205/2003 (Α' 297), ενώ η χορήγηση και ο τρόπος υπολογισμού των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και αδείας για τους συνταξιούχους και βοηθηματούχους του Δημοσίου προεβλέπετο από το άρθρο 14 του ν. 1694/1987 (Α' 35). Εξάλλου, ειδικά για τους συνταξιούχους των λουπών ασφαλιστικών φορέων, το επίδομα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας προεβλέπετο από τις διατάξεις του άρθρου 65 του ν. 2084/1992 (Α' 165). Πρόκειται δηλαδή περί γεγεννημένων δικαιωμάτων που αποτελούν περιουσιακά δικαιώματα εντασσόμενα στην προστασία του εδαφίου 1 του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και για τον λόγο αυτό η εν όλω ή εν μέρει αφαίρεση των περιουσιακών αυτών δικαιωμάτων συνιστά την κατά το εδάφιο 2 του άρθρου 1 του εν λόγω Πρωτοκόλλου στέρηση της ιδιοκτησίας, η οποία δύναται μεν να χωρήσει για

δημόσια ωφέλεια, αλλά πάντοτε «υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι έγκαιρης και δίκαιης αποζημίωσης για την απώλειά της». Εν όψει αυτού η εν όλω ή εν μέρει περικοπή αποδοχών και συντάξεων με τις παραγράφους 6 και 10-14 του τρίτου άρθρου του ν. 3845/2010 και η επί τη βάσει των διατάξεων αυτών έκδοση των προσβαλλομένων πράξεων δεν συνιστούν απλό περιορισμό ιδιοκτησιακού δικαιώματος, ο οποίος δύναται να χωρήσει προς εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος και να δικαιολογηθεί εφόσον δεν θίγει τον πυρήνα του ιδιοκτησιακού δικαιώματος. Με τα δεδομένα αυτά εν προκειμένω συντρέχει προσβολή του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και ο σχετικός λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος. Περαιτέρω, ως προς το ανωτέρω ζήτημα, κατά την γνώμη της Συμβούλου Μ. Καραμανώφ και σύμφωνα με όσα εκτίθενται ανωτέρω από την εν λόγω δικαστή στη σκέψη 33 (υπό στοιχείο Γ), εν προκειμένω δεν αποδεικνύεται προσηκόντως η συνδρομή των προϋποθέσεων νομίμου περιορισμού των επιμάχων ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, ως προς το είδος, το ύψος και τη διάρκεια των επιβαλλομένων περικοπών, προς το δημόσιο συμφέρον και, κατά τούτο, υπάρχει παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου. Β) Ως προς το ζήτημα αν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, ο Αντιπρόεδρος Ν. Σακελλαρίου και οι Σύμβουλοι Ευδ. Γαλανού, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Γ. Παπαγεωργίου, Γ. Ποταμιάς και Β. Καλαντζή διετύπωσαν την εξής γνώμη : Το γεγονός ότι οι επίμαχες ρυθμίσεις του άρθρου τρίτου του ν. 3845/2010 αποτελούν τμήμα μιας γενικότερης πολιτικής, η οποία περιλαμβάνει και άλλα μέτρα (οικονομικά, δημοσιονομικά και διαρθρωτικά) για την αντιμετώπιση της δυσμενούς οικονομικής καταστάσεως της Χώρας, δεν αναιρεί την κατά το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος υποχρέωση του νομοθέτη να εξετάσει πριν από την θέσπιση των συγκεκριμένων τούτων ρυθμίσεων αν το εξ αυτών προσδοκώμενο οικονομικό αποτέλεσμα μπορούσε να επιτευχθεί με άλλα ηπιότερα μέτρα. Τούτο δε, πέραν του ζητήματος ότι, ειδικώς ως προς τις ρυθμίσεις που αφορούν σε επιδόματα που καταβάλλουν οι καθ' έκαστον ασφαλιστικοί οργανισμοί στους συνταξιούχους τους (παρ. 10-14 του άρθρου τρίτου του ν. 3845/2010), ο νομοθέτης υπεχρεούτο – εν όψει, αφ' ενός μεν, της οικονομικής αυτοτελείας κάθε συγκεκριμένου ασφαλιστικού φορέως έναντι των λουπών και έναντι του Δημοσίου, αφ' ετέρου δε, των αναλογιστικών δεδομένων αυτού – να εξετάσει επί τη βάσει αναλογιστικών μελετών, αν η επιβαλλομένη με τις ανωτέρω ρυθμίσεις κατάργηση ή μείωση των καταβαλλομένων από τον συγκεκριμένο ασφαλιστικό οργανισμό επιδομάτων ήταν αναγκαία για την προστασία του ασφαλιστικού του κεφαλαίου ή αν και σε ποιόν βαθμό οι ρυθμίσεις αυτές είναι αναγκαίες για την περιστολή των δαπανών του Ελληνικού Δημοσίου (έναντι του

οποίου, όπως προεξετέθη, έχουν οικονομική αυτοτέλεια οι καθ' έκαστον ασφαλιστικοί οργανισμοί). Είναι, επομένως, βάσιμος, κατά την ανωτέρω γνώμη, ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως της αρχής της αναλογικότητας. Κατά την γνώμη της Συμβούλου Μ. Καραμανώφ, παραβιάζεται εν προκειμένω η αρχή της αναλογικότητας για τους λόγους που εξέθεσε η εν λόγω δικαστής στη γνώμη που διατύπωσε στη σκέψη 33 (υπό στοιχείο Γ). Γ) Ως προς το ζήτημα αν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση παράβαση του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, ο Αντιπρόεδρος Ν. Σακελλαρίου και οι Σύμβουλοι Ευδ. Γαλανού, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Γ. Παπαγεωργίου, Γ. Ποταμιάς και Β. Καλαντζή διετύπωσαν την εξής γνώμη : Ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που προστατεύει την ανθρώπινη αξία, είναι βάσιμος, στον βαθμό που οι ρυθμίσεις του άρθρου τρίτου του ν. 3845/2010 δεν συναρτούν την περικοπή (κατάργηση ή μείωση) των επίμαχων επιδομάτων (ιδίως δε των επιδομάτων Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς, τα οποία αντιστοιχούν στα 2/14, ήτοι στο 15% περίπου των ετησίων αποδοχών ή συντάξεων) με τον προσδιορισμό ενός ελαχίστου ποσού αποδοχών ή συντάξεων, διασφαλίζοντας το ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβιώσεως (Existenzminimum)».

## 2.7 ΣΤΕΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Από το άρθρο 17 παράγραφος 2 του ελληνικό Συντάγματος προκύπτει ρητά ότι κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του παρά μόνον για δημόσια ωφέλεια, η οποία θα πρέπει να έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο που καθορίζεται από το νόμο και αφού προηγηθεί πλήρης αποζημίωση. Έτσι η εθνική νομοθεσία απαιτεί: α) αποδεδειγμένη και προσδιορισμένη δημόσια ωφέλεια, β) νομοθετικό πλαίσιο που να νομιμοποιεί τη διαδικασία της στέρησης της περιουσίας και γ) προηγούμενη καταβολή πλήρους αποζημίωσης, προϋποθέσεις που σε καμία περίπτωση δεν τηρήθηκαν στην παρούσα υπόθεσή μου όπως αναλύεται κατωτέρω.

Σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο απαιτείται για την στέρηση της περιουσίας πλήρη νομιμότητα της διαδικασίας. Ωστόσο εν προκειμένω, ο Νόμος 3845/2010, με τον οποίο κυρώθηκε το Μνημόνιο Συνεννόησης καθ' ο μέρος αφορά τη σχέση Ελλάδας-κρατών μελών της Ευρωζώνης, ως δανειστών, και βάσει του οποίου νόμου

μου επιβλήθηκε μείωση των αποδοχών μου, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το Σύνταγμα και αυτό διότι :

**α) Δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη από το άρθρο 28 παρ.2 του Συντάγματος διαδικασία για την ψήφιση του Ν. 3845/2010. Πιο συγκεκριμένα:**

Σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 2 του Συντάγματος «Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες, που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου, που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων όλων των βουλευτών».

Ο ν. 3845/2010 περιλαμβάνει διατάξεις, οι οποίες θεσπίστηκαν σε εκτέλεση διεθνούς συμφωνίας με τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όπως ρητά αναφέρεται στο άρθρο 1 περί του Μηχανισμού Στήριξης της Ελληνικής Οικονομίας και πιο συγκεκριμένα του από 3.5.2010 («Μνημονίου Συνεννόησης») και το οποίο απαρτιζόταν από τρία περαιτέρω Μνημόνια, όπως αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας.

Τα προσαρτηθέντα, ως Παραρτήματα στο ν. 3845/2010 ως άνω αναφερόμενα Μνημόνια, αποτελούν συμφωνία υπογραφόμενη, από την Ελληνική Δημοκρατία αφ' ενός και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφ' ετέρου, με αντικείμενο την ανάληψη από την Ελλάδα υποχρεώσεων στους τομείς της δημοσιονομικής, χρηματοπιστωτικής και διαρθρωτικής πολιτικής. Οι υποχρεώσεις αυτές δεν περιορίζονται στη θέση οικονομικών στόχων προς επίτευξη, αλλά εκτείνονται, στη λήψη σειράς συγκεκριμένων μέτρων που προσδιορίζονται με σαφήνεια και προδιαγράφονται στις λεπτομέρειές τους με χαρακτηριστικά αναλυτικό τρόπο. Για την πιστή εκτέλεση των εν λόγω μέτρων από την Ελλάδα προβλέπεται η άσκηση στενού ελέγχου από τον αντισυμβαλλόμενο (με την απαίτηση παροχής προς αυτόν όλων των σχετικών πληροφοριών κ.λπ.), ενώ για κάθε «υιοθέτηση πολιτικής που δεν συνάδει» με τα μέτρα αυτά ρητώς ορίζεται πως «οι [ελληνικές] αρχές δεσμεύονται να διαβουλεύονται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο». Εξ άλλου, η μη τήρηση των συμφωνηθέντων και, ειδικότερα, «των ποσοτικών κριτηρίων επιδόσεων» ως και η «μη θετική αξιολόγηση της προόδου στα κριτήρια πολιτικής του Μνημονίου» έχουν ως συνέπεια τη ματαίωση της εκταμίευσης των δόσεων των δανειακών συμβάσεων μεταξύ Ελλάδος,

Ε.Ε. και Δ.Ν.Τ., η σύναψη των οποίων προβλέφθηκε, ως απολύτως αναγκαία για την αποτροπή χρεωκοπίας της ελληνικής οικονομίας.

Με τα δεδομένα αυτά τα ως άνω Μνημόνια έχουν πάντα τα χαρακτηριστικά Διεθνούς Συμφωνίας, διότι:

α) έχουν συναφθεί μεταξύ υποκειμένων διεθνούς δικαίου δηλαδή της Ελληνικής Δημοκρατίας αφ' ενός και της Επιτροπής αφ' ετέρου, η οποία, ανεξάρτητα αν εν προκειμένω εμφανίζεται ως ενεργούσα για λογαριασμό κρατών μελών της ευρωζώνης, δεν έχει πάντως άλλη νομική υπόσταση πλην εκείνης του θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

β) ανελήφθησαν αφενός ορισμένες δεσμεύσεις από την Ελληνική Δημοκρατία, έναντι των κρατών-μελών της ευρωζώνης του ευρώ, προσδιορίστηκαν αφετέρου οι έννομες συνέπειες μη τηρήσεως αυτών.

γ) έχουν ως έννομη συνέπεια την αναγνώριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ως όργανο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, αρμοδιοτήτων περί τον σχεδιασμό και την εκτέλεση βασικών τομέων της γενικής πολιτικής του Κράτους, ο καθορισμός και η κατεύθυνση της οποίας, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Συντάγματος, ανήκει στην Ελληνική Κυβέρνηση.

Περαιτέρω, οι διατάξεις των Μνημονίων θεσπίζουν αυτές καθ' εαυτές κατά τρόπο υποχρεωτικό και λεπτομερή τα συγκεκριμένα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα, τα οποία υποχρεούται να λάβει η Ελληνική Δημοκρατία προκειμένου να αρθεί η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος και, υπό το περιεχόμενο αυτό, βαίνουν πέραν των συστάσεων με τις οποίες τα αρμόδια όργανα της Ε.Ε. καλούν τα κράτη μέλη να προβούν σε μείωση των ελλειμμάτων τους με ταυτόχρονο προσδιορισμό των αναγκαίων προς τούτο στόχων, αλλά και πέραν των περιοριστικώς καθοριζομένων μέτρων, τα οποία, κατά τη Συνθήκη, δύναται να λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του κράτους - μέλους προς τους εν λόγω στόχους. Τα οριζόμενα στα Μνημόνια μέτρα εκτείνονται σε τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητος των κρατών - μελών, όπως η φορολογία, η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στα δημοσιονομικά και τη δημόσια διοίκηση, κ.λπ. και ευρίσκονται, ως εκ τούτου, εκτός του ρυθμιστικού πεδίου των Συνθηκών και εκτός των ορίων των αρμοδιοτήτων των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, όπως αυτές τους έχουν ανατεθεί με τις Συνθήκες. Με τα δεδομένα αυτά, οι ρυθμίσεις των Μνημονίων αποτελούν ατομική και μεμονωμένη, ως προς την Ελληνική



Δημοκρατία, διεύρυνση των εν λόγω αρμοδιοτήτων, η οποία συνιστά πράγματι τροποποίηση, ως προς μόνον την Ελλάδα, των Συνθηκών.

Συνεπώς, τα εν λόγω Μνημόνια συνιστούν συμφωνία αναγνώρισης συνταγματικών αρμοδιοτήτων σε όργανα διεθνούς οργανισμού, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 28 του Συντάγματος και, επομένως, η νομοθετική κύρωσή τους, στην οποία προέβη κατ' ουσίαν ο ν. 3845/2010, έπρεπε να είχε λάβει την κατά τη συνταγματική αυτή διάταξη αυξημένη πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών, χωρίς την οποία τόσο η κύρωση η ίδια όσο και οι λοιπές διατάξεις του νόμου, οι οποίες αναγκαίως την προϋποθέτουν, είναι αντισυνταγματικές και ανίσχυρες.

Συνεπώς, ανίσχυρη είναι και η ατομική πράξη με την οποία προβλέφθηκαν οι μειώσεις των αποδοχών μου, κατ' εκτέλεση του ανωτέρω νόμου.

**β) Παραβιάστηκε το άρθρο 36 παρ.2 του Συντάγματος. Πιο συγκεκριμένα:**

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 του άρθρου 36 του Συντάγματος «οι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και όσες άλλες περιέχουν παραχωρήσεις για τις οποίες σύμφωνα με άλλες διατάξεις του Συντάγματος, τίποτα δεν μπορεί να οριστεί χωρίς νόμο ή οι οποίες επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες, δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο, που τις κυρώνει».

Όπως ήδη αναφέρθηκε στο ιστορικό της παρούσας, με το άρθρο 1, παράγραφο 4 του ν. 3845/2010 παρέχεται στον Υπουργό Οικονομικών η εξουσιοδότηση να εκπροσωπεί το Ελληνικό Δημόσιο και να υπογράφει κάθε μνημόνιο συνεργασίας, συμφωνία ή σύμβαση δανεισμού, διμερή ή πολυμερή, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προκειμένου να εφαρμοστεί το πρόγραμμα των Μνημονίων, που αναφέρεται στην παράγραφο 4 του πρώτου άρθρου. «Τα μνημόνια, οι συμφωνίες και οι συμβάσεις του προηγούμενου εδαφίου, εισάγονται στη Βουλή για κύρωση».

Ο Ν. 3845/2012 τέθηκε σε ισχύ στις 6.5.2010.

Στη συνέχεια στις 8.05.2010, δυνάμει της ανωτέρω εξουσιοδοτήσεως ο Υπουργός Οικονομικών υπέγραψε «Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης μεταξύ αφενός της Ελληνικής Δημοκρατίας ως δανειολήπτη και αφετέρου της κρατών μελών της Ευρωζώνης και του KfW ως δανειστών καθώς και του από 10 Μαΐου

διακανονισμού χρηματοδότησης, αμέσου ετοιμότητας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Συμμετοχή της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης» (ΣΔΔ), και στις 10.5.2010 τέθηκε σε ισχύ η απόφαση του ΔΝΤ με την οποία εγκρίθηκε η χορήγηση δανείου στην Ελλάδα.

Στις 7 Μαΐου 2010 η κυβέρνηση πέτυχε την τροποποίηση της § 4 του άρθρου πρώτου του ν. 3845/2010 κι έτσι, με το άρθρο 9 του ν. 3847/ 2010, η υποχρέωση κύρωσης των μνημονίων, των συμφωνιών και των συμβάσεων τις οποίες εξουσιοδοτήθηκε να υπογράφει ο Υπουργός Οικονομικών θα έρχονται πλέον στη Βουλή όχι για κύρωση, αλλά για «συζήτηση και ενημέρωση» και θα «ισχύουν και εκτελούνται από της υπογραφής τους».

Ο εν λόγω νόμος τέθηκε σε ισχύ στις 11 Μαΐου 2010 και ως εκ τούτου δεν αφορά τις προγενέστερες δανειακές συμβάσεις και συμφωνίες της Ελλάδας με τις χώρες της Ευρωζώνης (όπως είναι η ΣΔΔ) και το Μνημόνιο, οι οποίες πρέπει σύμφωνα με τα παραπάνω να κυρωθούν από τη Βουλή.

Ωστόσο, η τήρηση του περιεχομένου και του χρονοδιαγράμματος των οικονομικών, δημοσιονομικών και μεταρρυθμιστικών μέτρων του Μνημονίου δεν αφήνεται στην διακριτική ευχέρεια των συνταγματικών οργάνων της Ελληνικής Δημοκρατίας αλλά συνδέεται αναπόσπαστα με την «Σύμβαση δανειακής διευκόλυνσης» και καθίσταται όρος για τις εκταμιεύσεις του δανείου. Τόσο η ΣΔΔ όσο και το «Μνημόνιο», όπως προκύπτει από το περιεχόμενο των δύο συμβάσεων εντάσσονται στην κατηγορία συνθηκών του άρθρου 36 παρ. 2 του Συντάγματος ως εκ του ότι αφορούν φορολογία, οικονομική συνεργασία και επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες. Αρμόδιο όργανο να συνάψει τις δύο αυτές συμβάσεις είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και εν συνεχεία αυτές έπρεπε να κυρωθούν με νόμο, διαφορετικά θεωρούνται ανίσχυρες.

Συνεπώς, χωρίς την κατ' άρθρο 36 παρ. 2 του Συντάγματος σύναψη της διεθνούς συνθήκης του Μνημονίου και την εν συνεχεία κύρωσή της με νόμο σύμφωνα με τη διαδικασία ψήφισης κατά το άρθρο 28 παρ.2 του Συντάγματος ως αναφέρθηκε ανωτέρω, αλλά και της ΣΔΔ, οι τελευταίες διεθνείς συμβάσεις δεν έλαβαν νόμιμη υπόσταση και δεν δεσμεύουν την Ελληνική Δημοκρατία και περαιτέρω οι διατάξεις του εκτελεστικού νόμου του Μνημονίου, ήτοι του Ν. 3845/2010, δεν έχουν τεθεί εγκύρωσ.

Συνεπώς, ανίσχυρη είναι και η ατομική πράξη με την οποία προβλέφθηκαν οι μειώσεις των αποδοχών μου, κατ' εκτέλεση του ανωτέρω νόμου.

**γ) Παραβιάστηκε το άρθρο 28 παρ. 3 του Συντάγματος.** Πιο συγκεκριμένα:

Επειδή, το άρθρο 28 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζει ότι «Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας».

Κατά την έννοια του άρθρου 28 παρ.3 του Συντάγματος, ως κυριαρχικά δικαιώματα νοούνται κατ' αρχήν και κατά τη συνήθη περίπτωση δικαιώματα, και δη προσωρινού χαρακτήρα, επί του εδάφους ως ουσιώδους στοιχείου της κυριαρχίας (λ.χ. διέλευση ξένων στρατευμάτων από τη χώρα, εγκατάσταση στρατιωτικών βάσεων διεθνών οργανισμών κ.ο.κ.). Πλην όμως στην έννοια των κυριαρχικών δικαιωμάτων εμπεριέχεται, κατά μείζονα λόγο, και το δικαίωμα ασκήσεως δημόσιας πολιτικής από τα συντεταγμένα όργανα του Κράτους (Βουλή, Κυβέρνηση) κατά τρόπο ανεξάρτητο και μη υποκείμενο σε νομική δέσμευση έναντι τρίτων.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Μνημόνιο καθορίζει, επί των αντικειμένων στα οποία αναφέρεται, μετρήσιμους στόχους που θα επιτευχθούν με συγκεκριμένα μέτρα αναφερόμενα στις περιγραφείσες ανωτέρω πολιτικές και κατανεμόμενα σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους. Οι στόχοι και τα μέτρα υλοποιούνται με αλληπάλληλα προγράμματα, υποτελή και εκτελεστικά του βασικού προγράμματος του Μνημονίου, τα οποία προϋποθέτουν και επιτάσσουν δράσεις της νομοθετικής εξουσίας, δηλαδή βασικώς έκδοση νέων νόμων. Τόσο το περιεχόμενο όσο και η εφαρμογή των νόμων αυτών ελέγχονται από το καθιδρυθέν με την συνθήκη όργανο, ανά τακτά διαστήματα και με κύρωση την μη εκταμίευση των δόσεων του συμφωνηθέντος δανείου. Ως εκ τούτου η επίμαχη σύμβαση παραβιάζει την αυτοτέλεια της νομοθετικής εξουσίας προσδιορίζοντας το περιεχόμενο και τον χρόνο εκδηλώσεως της νομοθετικής πρωτοβουλίας.

Περαιτέρω δε, η Ελλάδα προβαίνει σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, χωρίς, εν τούτοις, να συντρέχουν όλες οι σωρευτικές απαιτούμενες προς τούτο από την ανωτέρω συνταγματική διάταξη προϋποθέσεις, αφού οι επίμαχες ρυθμίσεις (περί μειώσεις μισθών και περικοπής επιδομάτων των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα και περί καταργήσεως ή μειώσεως των επιδομάτων

εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς) που προβλέπονται στο νόμο κύρωσης του ανωτέρω Μνημονίου, θίγουν ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα σεβασμού της περιουσίας κατά το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω.

Συνεπώς, το Μνημόνιο παραβιάζει αφενός την ελευθερία της ελληνικής βουλής αφετέρου δε, θέτει περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της θίγοντας εμμέσως τα δικαιώματα του ανθρώπου, κατά παράβαση του άρθρου 28 παρ.3 του Συντάγματος.

Κατά συνέπεια ανίσχυρος είναι και ο κυρωτικός του Μνημονίου Ν. 3845/2010, αλλά και η ατομική πράξη, που με αφορά και με την οποία υπέστη μείωση των αποδοχών μου και η οποία εκδόθηκε εις εκτέλεση των διατάξεων του ανωτέρω νόμου.

**2.8.** Στην υπό κρίση περίπτωση εγώ είμαι μέλος του επιστημονικού προσωπικού της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη, μοναδική δε πηγή εισοδήματός μου ήταν και είναι –μετά την απόσπασή μου στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας -οι αποδοχές από το Δημόσιο, στο οποίο παρέχω επί χρόνια τις υπηρεσίες μου. Με τον μισθό μου αυτό εκπληρώνω και εκπληρώνω όλες μου τις υποχρεώσεις (διατροφή δική μου και του ανήλικου παιδιού μου, εκπαίδευση παιδιού, έξοδα διαβίωσης, πληρωμή λογαριασμών ρεύματος, τηλεφώνου, δάνεια κ.λπ.), στηριζόμενη στην λήψη του μισθού μου. Οι συνολικές μου αποδοχές από την εργασία μου στο Δημόσιο αποτελούν την περιουσία μου, όπως παγίως έχει αποφανθεί και η νομολογία του ΕΣΔΑ. Με βάση την περιουσία μου, η οποία ποτέ όλα τα χρόνια της εργασίας μου δεν μειώθηκε, αλλά αντίθετα αυξανόταν, διαμορφώθηκε το status της προσωπικής και οικογενειακής ζωής μου και διαμορφώθηκαν οι υποχρεώσεις μου.

Ενώ λοιπόν το περιουσιακό στοιχείο των εισοδημάτων μου από την εργασία μου στο Δημόσιο ήταν διαμορφωμένο, συγκεκριμενοποιημένο και προσδιορισμένο με σαφή τρόπο από την Ελληνική Νομοθεσία, τον Μάρτιο και Μάιο του 2010 το Ελληνικό κράτος με δύο νόμους (Ν.3833/15-3-2010 και Ν.3845/6-5-2010), αιφνιδιαστικά μου αφαίρεσε 100%, το επίδομα αδειάς το Δώρο Χριστουγέννων και το Δώρο Πάσχα με αποτέλεσμα να μου στερεί μερικά την περιουσία μου που αποτελείται από το μισθό και τα λοιπά επιδόματα, κατά το σημαντικό ποσοστό του 1/5 αυτής (20% σε δύο δόσεις, 12% και 8% αντίστοιχα):

α) κατά τρόπο διαρκή και όχι παροδικό. Στην υπό κρίση περίπτωση, οι μειώσεις των αποδοχών μου και όλων των υπαλλήλων του Δημοσίου, ουδένα

στοιχείο παροδικότητας έχουν, ενώ πουθενά τόσο στην αιτιολογική έκθεση των ν.3833/2010 και 3845/2010 όσο και στο ίδιο το κείμενο αυτών, δεν προβλέπεται, ότι οι περικοπές αυτές έχουν χαρακτήρα προσωρινό. Να σημειωθεί δε, όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, ότι οι ανωτέρω περικοπές όχι μόνο δεν ήταν παροδικές αλλά οι αποδοχές όλων των εργαζομένων στο Δημόσιο μειώθηκαν με νεότερους νόμους. Στη δική μου δε περίπτωση στις 28/2/2012 δημοσιεύτηκε, κατά εξουσιοδότηση του άρθρου 22, παρ. 3 του Ν. 4024/2011 η με αριθ. 2 /17127/0022 ΚΥΑ «Καθορισμός αποδοχών του ειδικού επιστημονικού προσωπικού και των δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής των Ανεξάρτητων Διοικητικών ή Ρυθμιστικών Αρχών, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων», με την οποία οι καθαρές αποδοχές μου διαμορφώθηκαν σε 1,880 ευρώ δηλαδή υπέστην μείωση περίπου επτακόσια (700) ευρώ ακόμη.

β) αναδρομικά από 1/1/2010, δηλαδή για περίοδο που δεν είχαν ψηφιστεί οι δύο παραπάνω νόμοι από την Ελληνική Βουλή.

Ο λόγος δε δικαιολόγησης της εν λόγω επέμβασης που προέβαλε το Ελληνικό κράτος ήταν η εξυπηρέτηση σοβαρών λόγων δημοσίου συμφέροντος, όπως αναφέρεται παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα, όπως δέχτηκε η υπ' αριθμ. 668/2012 απόφαση της Ολομελείας του ΣτΕ, τα μέτρα που ελήφθησαν δυνάμει των ν. 3383/2010 και 3845/2010 αποτελούν τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, το οποίο αποσκοπεί στην άμεση ανάγκη κάλυψης οικονομικών αναγκών της χώρας και στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής της κατάστασης.

Όμως οι πιο πάνω νομοθετικές ρυθμίσεις έγιναν αιφνιδιαστικά και επιτόλαια

α) χωρίς να υπάρξει οικονομοτεχνική μελέτη

β) χωρίς να γίνει απογραφή που να προσδιορίζεται ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων ή των υπαλλήλων που εργάζονται στο Ελληνικό Δημόσιο με σχέση Ιδιωτικού Δικαίου.

γ) χωρίς να προσδιορίζεται επαρκώς το ακριβές όφελος από την μείωση των αποδοχών αφού δεν ήταν γνωστός ο ακριβής αριθμός των υπαλλήλων του Δημοσίου ούτε καν κατά προσέγγιση,

δ) χωρίς να συγκεκριμενοποιείται ποσοτικά η προσδοκώμενη ωφέλεια και ποσοστιαία ως προς το σύνολο των κρατικών εξόδων

ε) χωρίς να έχει ερευνηθεί η ύπαρξη ηπιότερων μέτρων από αυτό της στέρησης της περιουσίας, όπως πχ. η ενεργοποίηση του μηχανισμού εισπράξεως των δημοσίων εσόδων. (Στο σημείο δε αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας (όπως δε προκύπτει και από την Εισαγωγή της Αιτιολογικής Έκθεσης του Ν. 3888/2010), ότι η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα είναι σχεδόν ανεξέλεγκτη λόγω της προβαλλόμενης υπό του Δημοσίου αδυναμίας (ή/και αδιαφορίας) των φορολογικών και ελεγκτικών μηχανισμών του να επιτελέσουν το καθήκον τους. Ότι τα φοροελεγκτέα όργανα, στην πράξη ελέγχουν όχι περισσότερες από το 3% του συνόλου των προς έλεγχο φορολογικών υποθέσεων, με αποτέλεσμα οι ανέλεγκτες χρήσεις να έρχονται σήμερα σε 2.500.00 περίπου. Ότι 1.300.000 Έλληνες βαρύνονται με ληξιπρόθεσμες- και μη καταβαλλόμενες-οφειλές που ξεπερνούν τα 30 δισεκατομμύρια ευρώ (πέραν εκείνων που εκκρεμούν επί έτη στα Δικαστήρια, ανερχόμενες σε άλλα 30 δισεκατομμύρια ευρώ, οι οποίες με τη νέα περαίωση, επίσης θα αποσβεστούν). Είναι επίσης γνωστό, ότι το Κράτος αντί να ενεργοποιήσει του μηχανισμούς του εισπραξης των δημοσίων εσόδων, καταφεύγει στην τακτική της «περαίωσης» (βλ. ενδεικτικά άρθρα 14 του Ν. 2198/1994, 28 του Ν. 3016/2002, 1 έως 11 του Ν. 3259/2008 και, ήδη τώρα Ν. 3888/2010), η οποία οδηγεί, εν τοις πράγμασι, στην εισπραξη υποπολλαπλασίων των πράγματι οφειλόμενων, αλλά και στην οριστική απώλεια των υπολοίπων, χορηγώντας «φορολογική αμνηστία» στους παραβάτες της φορολογικής νομοθεσίας.

Εξάλλου είναι πασίδηλο ότι στην Ελλάδα εισφοροδιαφεύγουν περίπου 282.000 επιχειρήσεις (1 στους 4 Έλληνες). Ότι η εισφοροδιαφυγή υπερβαίνει το ποσό των 3 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως και συνολικά, τα 8 δισεκατομμύρια ευρώ (προς όλα τα ασφαλιστικά ταμεία). Ότι 600.000 εργαζόμενοι εργάζονται ανασφάλιστοι. Ότι οι ανείσπρακτες οφειλές προς όλα τα ασφαλιστικά ταμεία αγγίζουν τα 15 δισεκατομμύρια ευρώ. Και στην περίπτωση αυτή, το Κράτος, αντί της ενεργοποίησης των εισπρακτικών μηχανισμών των ασφαλιστικών ταμείων, επιλέγει επανειλημμένα, κατά παρέκκλιση των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, τις «πάγιες» ή «έκτακτες» ρυθμίσεις των οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία (μόνον στα τελευταία 7 χρόνια έγιναν 5 ρυθμίσεις, ήδη δε ισχύει η τελευταία ρύθμιση, με το άρθρο 19 του Ν. 3833/2010), οι οποίες, μάλιστα στατιστικά αποδίδουν πενιχρά αποτελέσματα ακόμη και στις λίγες περιπτώσεις υποβολής των οφειλετών σε αυτές). **Συνεπώς, το Δημόσιο καίτοι υπήρχαν και ηπιότερα μέσα, παραιτήθηκε των (φορολογικών) εσόδων του 20 πλάσιας, περίπου αξίας έναντι εκείνων που θα προκύψουν από την επίμαχη απομείωση μισθών και συντάξεων (60 δισεκατ. Φορολ. Έσοδα έναντι 1,5 δισεκ. Εσόδων αντίστοιχα από την περικοπή μισθών και συντάξεων).**

στ) χωρίς να προσδιορίζεται αν η στέρηση της περιουσίας μου, μου καταλείπει περιθώριο αξιοπρεπούς διαβίωσης με το εναπομείναν υπόλοιπο της.

Από το ίδιο δε το κείμενο του Μνημονίου προκύπτει, ότι «η εισοδηματική πολιτική και η πολιτική κοινωνικής προστασίας, πρέπει να στηρίζουν την προσπάθεια για δημοσιονομική προσαρμογή και την επανάκτηση της ανταγωνιστικότητας. Η προσαρμογή των εισοδημάτων σε βιώσιμα επίπεδα είναι αναγκαία για την στήριξη της δημοσιονομικής διάρθρωσης και της μείωσης του πληθωρισμού σε επίπεδα κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, καθώς και για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους και τιμών σε μόνιμη βάση.»

Ωστόσο, εν προκειμένω, από κανένα πλήρως αιτιολογημένο στοιχείο, το οποίο να χρησιμοποιήθηκε πριν την έκδοση του νόμου και να τέθηκε υπόψιν του νομοθετικού σώματος, δεν προκύπτει αφενός ότι τα εισοδήματα των υπαλλήλων του Δημοσίου και των Συνταξιούχων, διατηρούνται σε βιώσιμα επίπεδα ενώ παράλληλα όχι μόνο μέσω των επιβληθέντων μέτρων δεν επέρχεται η μείωση του πληθωρισμού αλλά αντιθέτως αυτός έχει αυξηθεί αισθητά.

Η προχειρότητα δε λήψης των μέτρων αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι η λήψη μέτρων του ν. 3845/2010, μεταξύ των οποίων και η περαιτέρω περικοπή αποδοχών, κρίθηκε αναγκαία εν όψει του ότι, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη τα προγενεστερώς θεσπισθέντα μέτρα με τις διατάξεις του ν. 3833/2010, απεδείχθησαν ανεπαρκή για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης της χώρας. Να σημειωθεί δε ότι οι δύο ανωτέρω νόμοι ψηφίστηκαν με διαφορά μόνο δύο μηνών, χρονικό διάστημα ιδιαίτερα μικρό για να δημιουργηθεί ανάγκη λήψης νέων και επιπρόσθετων μέτρων.

**Έτσι η δικαιολογητική βάση εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου για την επέμβαση στην περιουσία μου ήταν καθόλα αόριστη αφού δεν προσδιορίζεται με κανένα μετρήσιμο μέγεθος.**

Περαιτέρω, κατά τα προαναφερόμενα σύμφωνα με το άρθρο 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, η επικαλούμενη δημόσια ωφέλεια πρέπει να συνοδεύεται από πλήρη νομιμοποίηση της στέρησης της περιουσίας του δικαιούχου τόσο από πλευράς εθνικού Δικαίου όσο και από πλευράς μη αντίθεσής της με τις αρχές του διεθνούς δικαίου.

Το Ελληνικό Σύνταγμα όμως είναι σαφές. Η Δημόσια ωφέλεια πρέπει να είναι πλήρως αποδεδειγμένη που εν προκειμένω δεν ήταν και δεν μπορούσε να ήταν αφού δεν είναι προσδιορισμένη και συγκεκριμένη. Επίσης οι νόμοι που την

θεμελίωσαν ήταν αντισυνταγματικοί όπως αναφέρεται αναλυτικά ανωτέρω και κυρίως δεν είχε προηγηθεί όπως απαιτεί το Ελληνικό Σύνταγμα πλήρης αποζημίωση.

Εμένα αν και μου μειώθηκαν μόνιμα οι αποδοχές μου κατά ποσοστό 1/5 (20%), περικόπηκε δε πλήρως το επίδομα αδειάς μου και το δώρο Χριστουγέννων και το δώρο Πάσχα,

α) δεν υπήρξε καμία αποζημίωσή μου οιασδήποτε μορφής και είδους για την παραπάνω στέρηση της περιουσίας μου,

β) δεν υπήρξε οιοδήποτε αντιστάθμισμα για την στέρηση μου αυτή όπως π.χ. μείωση ωραρίου εργασίας, υποχρεωτική μείωση δανείων ή επιμήκυνση δανείων, μείωση επιτοκίων ή δια νόμου επιμήκυνση πληρωμής ανειλημμένων υποχρεώσεων κ.λπ.

γ) δεν υπήρξε καμία υπόσχεση αποζημιωτικού χαρακτήρα,

δ) δεν θεσμοθετήθηκε οιοδήποτε μέτρο για να μπορέσω να αναπληρώσω την στερηθείσα περιουσία μου ακόμα και με επιλογή ή ενέργεια ατομική μου ( π.χ. δεν μου δόθηκε η δυνατότητα εργασίας στον ιδιωτικό τομέα) εγώ ως δικηγόρος δεν μπορούσα να ασκήσω το δικηγόρικό μου επάγγελμα και να έχω ατομική πελατεία λόγω υποχρεωτικής αναστολής της δικηγορικής ιδιότητος εξ αιτίας της εργασίας στο Δημόσιο.

ε) Αντιθέτως δε, και συνδυαστικά με τις ανωτέρω περικοπές, άνευ οιασδήποτε μορφής αντισταθμίματος, επιβαρύνθηκα με την θέσπιση δυσβάστακτων φορολογικών μέτρων και πιο συγκεκριμένα με επιπλέον εισφορές και τέλος επιτηδεύματος (ν.3986/2011) αν και είμαι μισθωτή, χωρίς να ασκώ ελεύθερο επάγγελμα ύψους 753,43, με την επιβολή ΕΕΤΗΔΕ (έκτακτος φόρος ακινήτου) μέσω μάλιστα του λογαριασμού ηλεκτρικού ρεύματος, που σε περίπτωση που δεν πληρωθεί οι καταναλωτές απειλούνται με διακοπή παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, κά. Προσθέτως, μετά τη νέα φορολογική νομοθεσία είμαι υποχρεωμένη να καταβάλω επιπρόσθετο φόρο που αντιστοιχεί στις αποδοχές μου και συγκεκριμένα ενώ το έτος 2011 κατέβαλα φόρο ύψους 5.737,00 ευρώ το 2012 καλούμαι να καταβάλω 7.468,00 ευρώ

Να σημειωθεί δε ότι τα ανωτέρω μέτρα μου επιβλήθηκαν σε μια χρονική συγκυρία που χαρακτηρίζεται από αύξηση στις τιμές των προϊόντων ευρείας κατανάλωσης των καυσίμων, των τιμολογίων κοινωφελών υπηρεσιών κ.λπ. επιβολή δυσβάστακτων φοροεισπρακτικών μέτρων, μείωση των αφορολόγητων ορίων και γενικά μέτρων που προκαλούν δραματική υποβάθμιση του επιπέδου



ζωής στη χώρα, γεγονός που τα καθιστά μονομερή, δυσβάστακτα, και κοινωνικά άδικα.

Πλέον αυτού, στην περίπτωση μου το Ελληνικό Κράτος εκτός του ότι δεν εφήρμοσε την δική του νομοθεσία ως προς την στέρηση της περιουσίας μου παραβίασε και καθολικώς αναγνωρισμένες γενικές αρχές.

Έτσι και σύμφωνα με όσα προεκτέθησαν παραβιάστηκε η αρχή της Δικαιολογημένης Εμπιστοσύνης αφού το Ελληνικό Κράτος ενήργησε στην στέρηση της περιουσίας μου με αιφνιδιαστικό τρόπο και προέβη σε απρόβλεπτη, χείρωνα και σημαντική μεταβολή της περιουσιακής μου κατάστασης σε 2 μήνες, και πλήρη στέρηση επιδόματος αδείας και δώρου Χριστουγέννων, που διατάραξε και προσέβαλε την καθημερινότητά μου και προσωπική μου ζωή αναγκάζοντάς με να ζω σε δυσμενέστερες συνθήκες αδυνατώντας να ανταποκριθώ στις υποχρεώσεις που μου δημιούργησε η επί χρόνια πάγια περιουσιακή μου κατάσταση. Πλέον αυτού παραβιάστηκε η αρχή ακόμη περισσότερο με την αναδρομική εφαρμογή των νόμων που μου στέρησαν την περιουσία μου αναγκάζοντάς με σε απρόβλεπτη μεταβολή των και των συνθηκών παρελθόντος χρόνου!.

Το Ελληνικό Κράτος παραβίασε και την αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας που προβλέπεται εκτός από το Διεθνές Δίκαιο και το άρθρο 2 του Ελληνικού Συντάγματος αφού με αιφνιδιαστικό τρόπο υποβίβασε το επίπεδο της διαβίωσής μου χρησιμοποιώντας με ως μέσο επίτευξης μη νομίμων κατά το εθνικό δίκαιο στόχων αδιαφορώντας για το αν η στέρηση της περιουσίας μου κατά τον προαναφερόμενο τρόπο με οδηγήσει ή όχι κάτω από το όριο της αξιοπρεπούς επιβίωσης. Είναι βέβαιο ότι μετά τη σοβαρότατη μείωση που επιβλήθηκε στις αποδοχές μου, την πλήρη κατάργηση του επιδόματος αδείας μου και του Δώρου Χριστουγέννων και την υπερφορολόγηση μου, με αύξηση των άμεσων, έμμεσων και έκτακτων φόρων, καθώς και με τις αυξήσεις τιμών αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως είναι πχ. η ηλεκτρική ενέργεια, σε συνδυασμό με τις μειώσεις στο μισθό μου που επακολούθησαν, έχει επέλθει κατακόρυφη πτώση της αγοραστικής μου δύναμης, της κατανάλωσης μου και του βιοτικού μου επιπέδου. Κατ' αυτό τον τρόπο, το ελάχιστο επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης μου (Existenz-minimum) σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει διασφαλιστεί.

Η υποχώρηση δε του βιοτικού μου επιπέδου σε συνδυασμό με την οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση της Ελλάδας δεν συνοδεύεται προς το παρόν από καμία

προοπτική βελτίωσης και ανάκαμψης της οικονομίας. Η ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε μια διαδικασία αποεπένδυσης και συρρίκνωσης του παραγωγικού της ιστού και απαξίωσης του εργατικού της δυναμικού.

Συνεπώς, το Ελληνικό Δημόσιο ενήργησε απολύτως καταχρηστικά ακόμη και στην υποθετική περίπτωση που είχε δικαίωμα, αφού στέρησε την περιουσία των δικών του υπαλλήλων (δηλ. και την δική μου) προς όφελός του. Δηλαδή προσέβαλε την περιουσία των υπαλλήλων του ο ίδιος εργοδότης προς όφελός του αφού με την στέρηση της περιουσίας τους μείωσε τις συμβατικές και νομικές υποχρεώσεις του, κερδίζοντας τα μη καταβληθέντα εισοδήματα.

Σε κάθε περίπτωση ακόμη και αν η επίκληση λόγων δημοσίου συμφέροντος για τη δικαιολόγηση των μέτρων ήταν βάσιμη, η όποια επέμβαση στο δικαίωμά μου στην περιουσία θα έπρεπε να συνιστά μέτρο όλως εξαιρετικό, να μην υπερβαίνει μια εύλογη χρονική περίοδο και να συνοδεύεται από επαρκείς εγγυήσεις για το επίπεδο διαβίωσής μου, προϋποθέσεις που δεν συντρέχουν στην παρούσα υπόθεση.

Ενόψει λοιπόν των ανωτέρω είναι προφανές ότι η περιστολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων μου, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το νόμο και τις γενικές αρχές διεθνούς δικαίου, δε στηρίχθηκε σε εύλογη βάση, ούτε ήταν λογικά ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, ούτε επετεύχθη η δίκαιη ισορροπία κατά παράβαση του άρθρου 1 του 1<sup>ου</sup> Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

### **3.- ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ**

Μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 668/2012 απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν υπάρχουν στο ελληνικό δικονομικό μας σύστημα άλλα ένδικα μέσα για να ασκήσω και έχει καταστεί αμετάκλητη η υπόθεσή μου, έχω δε εξαντλήσει όλα τα εσωτερικά ένδικα μέσα στην Ελλάδα και δεν έχω προσφύγει σε κανένα άλλο διεθνές δικαστήριο ή οργανισμό. Γι' αυτό το λόγο προσφεύγω στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

### **4.-ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΗ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ**

Αντικείμενο της παρούσας προσφυγής μου ενώπιον του Δικαστηρίου Σας αποτελεί η αναγνώριση της παραβίασης των δικαιωμάτων μου όπως αναλυτικά αναφέρονται ανωτέρω.

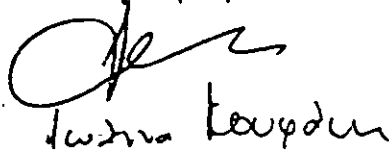
Την παρούσα προσφυγή μου ασκώ σήμερα στις 31.08.2012, ήτοι εντός της εξάμηνης προθεσμίας από την καθαρογραφή και θεώρηση της υπ' αριθμ. 668/2012 απόφασης της Ολομείλειας του ΣτΕ, η οποία ολοκληρώθηκε στις 2.03.2012, όποτε και κατέστη δυνατή η επίσημη χορήγηση αντιγράφου, σας αποστέλλω δε το παρόν έντυπο της προσφυγής μου δεόντως συμπληρωμένο με τηλεομοιοτυπία (φαξ) και με συστημένη επιστολή μέσω των ελληνικών ταχυδρομείων.

Επειδή ως εκ τούτου παραβιάζονται τα ανωτέρω αναφερόμενα δικαιώματά μου, που προστατεύονται από την Σύμβαση, για τους λόγους αυτούς ζητώ να αναγνωρίσει το Δικαστήριό σας την παραβίαση των ανωτέρω δικαιωμάτων μου από την Ελληνική Δημοκρατία και επιφυλάσσομαι να καθορίσω νομότυπα και εμπρόθεσμα το αίτημά μου για αποκατάσταση της υλικής ζημίας και για χρηματική ικανοποίηση λόγω της ηθικής βλάβης, που υφίσταμαι από την παραβίαση των ανωτέρω δικαιωμάτων μου, καθώς και την δικαστική μου δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

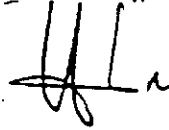
Με την παρούσα διορίζω αντίκλητους και νόμιμους εκπροσώπους μου τους Δικηγόρους Αθηνών: α) Αδαμόπουλο Ιωάννη, Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, κάτοικο Αθηνών (οδός Ακαδημίας αρ. 60), τηλ. (0030) 210 3398102-3. β) Αργυρό Αντώνη, κάτοικο Αθηνών (οδός Ιπποκράτους αρ. 32), τηλ. (0030) 210 3630994 και γ) Χειρδάρη Βασίλη, κάτοικο Αθηνών (οδός Αινιάνος αρ.8), τηλ. (0030) 210 6464713, (0030) 6944307018.<sup>4</sup>

Αθήνα, 31.08. 2012

Η προσφεύγουσα

  
Iwanna Koufidi

Οι πληρεξούσιοι Δικηγόροι

  
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ  
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ  
ΜΠΟΤΑΣΗ 5 ΑΘΗΝΑ 108 82  
ΤΗΛ.: (210) 3641588, 3815040  
FAX: (210) 3300188

ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΧΕΙΡΔΑΡΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ  
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ  
ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΧΕΙΡΔΑΡΗΣ  
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ - ΜΕΛΟΣ Ε.Π.Δ.Σ.Α (9504).  
ΑΙΝΙΑΝΟΣ 8 - ΑΘΗΝΑ Τ.Κ. 104 34  
ΤΗΛ: 2106484713 - FAX: 2106462835  
ΑΜΣΙΑ: 80341  
ΑΦΜ 997603810 - ΔΟΥ: Α' ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΤΩΝΗΣ Π. ΑΡΓΥΡΟΣ  
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΑΠ  
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ  
ΟΔΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 32 ΑΘΗΝΑ 10550  
ΤΗΛ 2103630994 FAX 2103629702  
EMAIL: anton@argyros.gr

<sup>4</sup> Παρακαλώ όπως η αλληλογραφία πραγματοποιείται με το δικηγόρο Βασίλη Χειρδάρη στην διεύθυνση του (Αινιάνος 8, Αθήνα).